

CAPUT IV.

Quibus modis Pontifex Maximus per Vicarios extra Urbem constitutos jurisdictionem suam exercent.

Huc referendi sunt tituli 29. & 30. libr. 1.

Supremam in universas Ecclesias per amplissimum orbem longe, lateque diffusas jurisdictionem non semper per se commoda, expeditaque ratione exercere potest Pontifex Maximus, qui propterea legationibus constitutis modo causarum, modo locorum gratia, ecclesiasticam curat impensius utilitatem; hoc enim est, quod agebat Magnus Gregorius, dum Maximianum Syracusanum Episcopum in Sicilia Vicarium designaret: *mandata caelestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur*, cap. 6. de praesumptione. Jungatur canon 1. dist. 94. Qui mandatum hoc exercendae Pontificiae jurisdictionis suscipiunt, apud Graecos veteres *Apocrysarii* appellati fuerunt, cap. 4. de elect., Nov. 6. cap. 2. & 3., apud recentiores, & Latinos modo *Responsales*, modo *Nuntii*, modo *Legati*; licet enim legationis nomen si latissime sumatur, pro quocumque missionis genere usurpetur, can. 3. dist. 50., unde perperam Gratianus legationem Apostolis a Christo factam a legatione Pontificia discernere nescivit, can. 2. dist. 94., obtinuit tamen, ut proprie Legati dicerentur, qui a Pontifice Maximo ad utilitatem Ecclesiarum per provincias mitterentur, toto titulo de officio Legati. Quamobrem si verum est, jure publico honorabiles esse, & veluti sacros haberi Legatos Principum ad quascumque gentes directos, eo etiam venerabiliores fuisse Legatos in provincias sibi subjectas a Romano populo missos, quo major erat in exercenda nomine ejusdem populi in designatis provinciis jurisdictione potestas, unde etiam communi cum Proconsulibus apparitio-

ne gaudebant, l. 2. cod. de apparitor. Procons. & leg., Spartianus in Alexandro Severo; nemo inficias ire poterit, maxime honorabiles esse provide designatos Legatos Pontificios, quando utraque in iis causa concurrat, argumento capituli 1. de praescriptione. Ipsi etiam Pontifices Maximi consueverunt certis Legatos suos insignibus exornare, ut in iis clarius adpareret Pontificia quaedam species, & imago. Hinc aliquando pallium insigne Romani Pontificis concessum, antequam concederetur Archiepiscopis, can. 6. & 10. dist. 100., aliquando purpureae vestes, & fere omnes Pontificiorum indumentorum characteres, & notae, cap. 23. de privileg., illud quandoque, ut crucem ante se gestari juberent, aliaeque similes Pontificis Maximi praerogativae.

Plura olim erant genera Legatorum; alii enim, qui, ut diximus, Apocrysarii dicebantur, apud Imperatores, & Principes merebant, non ecclesiasticam Papae jurisdictionem certa in provincia explicantes, sed negotia tractantes ad ecclesiasticam pacem, unitatemque firmandam, ex quo etiam Responsales, ut diximus, ab aliquibus appellati fuerunt, quod & Papae responsa Principi, & Principalia responsa Papae patefacerent, cui muneri ut plurimum Diaconi, aliquando Subdiaconi addicebantur, ut notat Gratianus in dist. 94.: Alii ut plurimum Episcopi sub nomine Vicariorum Pontificiorum certas Provincias ecclesiasticas regebant, vel contracto intra certum tempus, vel perpetuo, sed cum persona interituro, vel reali, seu dignitati imposito; ita ut in successores

etiam seros transiret, officio: Alii ad certum tantummodo grave negotium & officium, & jurisdictionem suscipiebant, ex. gr. ut Concilio, aut generali, aut provinciali, ubi opus esset, nomine Papæ præessent: Alii ut certas dioceses nomine Pontificis visitarent, abusus corrigerent, reos coererent, qualis fuit undecimo sæculo Petrus Damiani apud Mediolanenses: Alii ut recens ad fidem conversas nationes regerent, erudirent, qualis fuit apud Anglos sub finem sexti sæculi Agustinus, & sæculo octavo Bonifacius apud Germanos. Ut paucis dicam, tot fere erant Legatorum species, quot causæ Legatorum mittendorum Ecclesiæ utiles videri Pontificibus potuissent. Hodie vero tria designari solent Legatorum Pontificiorum genera, quorum alii Nati appellantur, alii Missi, alii a Latere, cap. 9. de offic. Leg., cap. 1. eod. tit. in 6., eorumque omnium facultates ex vi potissimum literarum, quibus constituti sunt, pendent, ita ut sub generali mandato graviora non veniant, quæ speciali clausula demandari necesse est; nisi in jure quid singulare expresse cautum reperiatur, aut consuetudo æquissima mandatorum interpret induxerit, ac probaverit.

Antiquissima est origo Legatorum, qui Nati dicuntur, seu illorum, quorum dignitas, non persona delegata censetur, quorumque propterea delegatio transit perpetuo in successores. Erant enim olim dignitates quædam Episcopales, aut Episcopalibus majores constitutæ in Civitatibus spectabilibus, in quibus maxime expediebat, ad graviora negotia ecclesiastica, & quæ integram Provinciam, aut Nationem spectarent, peragenda, Vicarios Apostolicos designari. Is fuit in Illyrico Thessalonicensis Episcopus, de quo in can. 5. caus. 25. quæst. 2., & in epistola Leonis Magni 12. in editione Quesnelliana; item Primæ Justinianæ Antistes in sex Illyrici Provinciis, de quo in can. 10. distinct. 100. Is fuit in Achaja, & Hellade

Corinthius Episcopus, in Gallia antiquissimis temporibus Episcopus Arelatensis, de quo in can. 3. & 9. caus. 25. quæst. 2., item Bituricensis, aut Burdegalensis, de quibus in cap. ult. de majorit. & obedient., itidem Rhemensis, de quo in cap. 13. qui fil. sint legit., Senonensis quoque, quod legamus, Joannem VIII. Ansegisum Senonensem Episcopum suum Vicarium & in Gallia, & in Germania constituisset. Is fuit in Anglia primum Eboracensis Episcopus, de quo mentio fit in cap. 1. de appellat. & in cap. 1. ut lite pendente; deinde etiam Episcopus Cantuariensis, de quo in cap. 1. de offic. Legat.. His omnibus nonnulli adjiciunt Episcopum Salonitanum, de quo in cap. 6. de præsumption., Hierosolymitanum, de quo in cap. 8. de offic. Leg., & aliquos Hispaniarum Episcopos, quod Vicarios Apostolicæ Sedis aliquando fuisse noverint Joannem Tarracensem, & Sallustium in Provincia Bætica. Verum adhuc deliberandum esset illi, qui curiosius de his Vicariatus universis investigandum sibi proponeret; forte enim in nonnullis deprehenderet personalem, non sedi adnexam Vicarii dignitatem fuisse concessam. Quicumque autem essent isti Vicarii nati (neque enim mei instituti est de singulis variarum Ecclesiarum & Episcopatum privilegiis disputationem inire) eorum sane jurisdictio arctis finibus circumscribatur; neque enim in Provincia sibi adsignata majorem exercere poterant jurisdictionem, nisi aliud expresso mandato accepissent, quam Metropolitanus quisque in suos suffraganeos exercisset; nisi forte Metropolitanæ plures Vicario subessent; si quidem tunc Metropolitanæ illi quasi suffraganei in conspectu Vicarii habebantur, ad Synodum accedere a Vicario indictam compellebantur, a Vicario ordinabantur, nihilque grave in Provincia adgredi poterant Vicario inconsulto: at si quid grave in Vicariatu ipso emersisset, statim inerat Vicario onus, de re, quæ inciderat, reddendi Ponti-

ficem Maximum certiore, ab eo expectata sententia, exequenda, argumento canonis 5. caus. 25. quæst. 2., & canonis 8. caus. 3. quæst. 6.. Forte quisquam in contrarium proferet Alexandri III. epistolam ad universos suffraganeos Cantuariensis Ecclesiæ, in cap. 1. de officio Legati, ubi proponitur diversa ratio & juris Metropolitanici, & juris legationis, quæ jura erant penes Episcopum Cantuariensem; quasi jure Metropolitanico Cantuariensis Antistes tantum posset definire causas per appellationem ad se devolutas; jure autem Legationis posset de omnibus judicare, quæ per querimoniam ad se adducta forent, etiam sine appellatione. Verum observandum est, agi ibidem de S. Thoma Cantuariensi Episcopo, qui ab Alexandro III. singulares obtinuit, & extraordinarias facultates singularibus mandatis expressas, qui propterea non tantum jure suæ dignitatis legatione Pontificia fungebatur, sed etiam specialibus prærogativis cumulatus fuerat, ita postulantibus difficillimis adjunctis, in quibus Angliæ Regnum tunc temporis versabatur, uti refert Cardinalis Baronius ad annum 1163. 1164. scribens, multa illi singularia concessa fuisse. Inter cætera, quod spectat ad dicti capituli 1. interpretationem, liquet, id singulare concessum fuisse Thomæ Cantuariensi in Anglia vi Vicariatus Apostolici, ut non quidem appellationes, sed querelas in prima instantia reciperet, uti deduci potest ex integro rescripto in 1. Collectione Decretalium.

Legatorum missorum aliud ab initio officium erat, quod esse cœpit a sæculo Ecclesiæ undecimo, sive a temporibus Alexandri II.. Olim iidem erant, qui & Apocrysarii, seu Responsales, quos superius memorabam, missi scilicet ad Imperatores, vel Reges ad conciliandos & Pontifici Maximo, & Ecclesiis Principum animos, sine ulla jurisdictione in Ecclesiis exercenda, quamquam ea occasione referre solerent apud Pontificem Maximum, si quid forte adversus

ecclesiasticas utilitates gererent, vel constituerent Episcopi, in quorum diœcesi merebant. Originem horum Legatorum referunt eruditi ad tempora Leonis Magni, qui Julianum Coensem in Cycladibus insulis Episcopum Constantinopolim primus misit ad Marcianum Augustum, de quo ita scribit Sanctus Papa in epist. 61. ad eundem Imperatorem: *Vicem ipsi meam contra temporis nostri hæreticos delegavi, atque propter Ecclesiarum, pacisque custodiã, ut a comitatu vestro non abesset, exegi; cujus suggestiones pro concordia Catholice unitatis tanquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis præter Regiam coronam etiam Sacerdotalem conferat palmam.* Notanda quoque sunt, quæ iterum Leo ad Marcianum scribebat in alia epistola edita ab Holstenio inter acta Synodi Romanæ sub Bonifacio II. ibi: *Suggestiones autem Fratris, & Coepiscopi mei Juliani, quem pietati vestræ commendo, quæso, ut benignius, sicut facitis, audiatis. Hoc etiam Fratri meo Anatolio proderit, si eum, quem pro Catholico dogmate illic esse volui, dignanter habeatis.* Ex quibus duo colliguntur. Primum est, eam Legati constitutionem profuisse maxime, ut auctoritate Imperatoria facilius coercerentur Euty-chiani hæretici, qui plura contra statuta Chalcedonensis Concilii moliebantur. Alterum est, Legatum illum commodius continere potuisse ambitum Anatolii Episcopi Constantinopolitani, & se, & sedem suam supra modum evehere meditantis. Nullam, inquam, jurisdictionem hujus generis Legati explicabant; huic enim pro opportunitate gerendæ satis prospiciebatur per Legatos natos, aut jam constitutos, aut, ubi expedire videbatur, constituendos. Verum sæculo undecimo partim ex eo, quod Legatorum natorum jurisdictio angustis coercita finibus videretur, partim quod Legati nati jurisdictione sua identidem reclamantibus Episcopis abuterentur, Apocrysariis ex speciali Pontificum voluntate jurisdictio accessit; immo & multo plures numero Legati mitti cœperunt extra ordinem, mo-

do minore, modo majore potestate concessa, prout adjuncta causarum, locorum & temporum postulabant; ac tum primum Legatorum natorum cœpit jurisdictio imminui pro modo adauctæ Apocryphariorum dignitatis, atque auctoritatis. Cæterum neque isti Legati missi majorem jurisdictionem explicare unquam potuerunt, quam quæ mandatis designaretur; neque enim de jurisdictione agitur, quæ primum constituto illorum mûneri cohæserit, sed quæ jamdiu post illius constitutionem singularibus de causis accessit; quamobrem in hac parte certa regula statui nequit, cum nihil jure communi definitum sit, sed totum, quantumcumque est, ex singularibus delegationis literis pendeat, quemadmodum recte animadvertit Cardinalis de Luca in adnotationibus ad Concilium Tridentinum disc. 33.. Hinc nisi beneficiorum etiam Papæ reservatorum expresse obtinuerint delegationem, ea non gaudent, cap. 1. de offic. Leg. in 6., ita ut si forte ad collationem deveniant, ne possessio quidem triennis instituto suffragetur; quia regula triennis possessionis certum titulum supponit, vel ordinariæ, vel Apostolicæ extra ordinem factæ collationis, aut alterius actus, qui, salutem in genere, certo fundamento nitatur. Tum demum quoque visitare illi Ecclesias poterunt, quum id illis mandatum adpareat, quo causa procurationes etiam, moderatas tamen, & instar Ordinariorum, aut Metropolitanorum Provinciam visitantium accipiunt, cap. 11. de præscrip., cap. 17. & 23. de cens., Clem. 1. eod. tit., nisi tamen certa Collegia, vel personæ singulari privilegio exemptionum a procurationibus a Sede Apostolica obtinuerint, dicto cap. 11. & 17., & dicta Clem. 1.. Neque obstat dicere, procurationes, ne per lapsum quidem immemorialis temporis, præscribi non posse, cap. 16. de præscription., proindeque nec posse obtentu cujusquam privilegii denegari, quod par sit privilegii, & immemorialis consuetudinis ratio, ar-

gumento capituli 26. vers. *præterea* de verbor. signif., siquidem ubi privilegium impetratum doceatur, cognitionem utilis causæ præcessisse præsumitur, non ubi qualiscumque præscriptio objiciatur: atque hanc fuisse causam puto, quare Innocentius III. noluerit eandem habendam esse, & præscriptionis utut longissimæ, & privilegii rationem in dicto cap. 11. de præscription.. Ex his duo generatim de horum Legatorum potestate constituere possumus. Primus est, ipsos non ea sibi vindicare posse, quæ singulari gratia Legatorum a Latere etiam in jure communi concessa deprehendantur, nisi ea fuerint aut in totum, aut in parte expresse concessa, cap. 1. de offic. Leg. in 6. cap. 36. in fine de elect. in 6.. Alterum est, in iis, quæ singulari mandato eisdem concessa probantur, non debere eos existimare sibi ampliorem competere facultatem, quam competat Legatis a Latere: quamobrem in iis, quæ & ipsis, & Legatis a Latere communia demonstrantur, sive de modo exercendæ jurisdictionis, sive de tempore, ad quod eorum jurisdictio prorogatur, sive de Provincia, intra quam eorum jurisdictio circumscribitur, eadem regulæ utrique Legatorum generi erunt sine fraude custodiendæ.

Ab eodem sæculo undecimo, quo primum, uti diximus, jurisdictionem Legati missi explicare cœperunt, visi sunt Cardinales, ubi legationis munus ipsi susciperent, ampliorem posse potestatem exercere, sive quod a Pontifice in literis suæ delegationis majoribus facultatibus instrui solerent, sive quod id quodammodo postulabat major eorum dignitas, cujus intuitu unum constituere singulare corpus cum Pontifice Maximo dicebantur, cap. 1. de off. Leg. in 6.. Hinc ipsi, ut a Legatis cæteris distinguerentur, nomen assumpserunt Legatorum a Latere, & singularia insignia Papalibus fere similia induerunt, cap. 23. de privileg., ac quoties provinciam sibi designatam ingrederentur, non solum alio-

rum Legatorum jurisdicatio quiescebat cap. 8. de off. Leg., sed etiam Ordinarii ipsi cogebantur illis præsentibus ab iis, quæ majestatem ecclesiasticam exhibent, abstinere, nimirum ne populo in solemnibus benedicerent, neve, si Archiepiscopi essent, crucem ante se deferrent, dicto cap. 23. de privileg. Præterea excommunicatos etiam a censuris Papæ reservatis absolvebant, illos quoque, qui extra Provinciam suæ delegationis degerent; quæ sane potestas, si expresse Legatis missis concessa fuisset, erat tantum intra Provinciæ terminos exercenda cap. 9. de offic. Legat., cap. 20. de sent. excomm. Item indulgentias concedebant, regulariter centum dierum, & unius anni in dedicationibus Ecclesiarum, juxta capit. 14. de pœnit. & remiss., quasi hæc meram gratiam contineant, & facti potius, quam juris dispensationem. Insuper in eos, causasque eorum, qui ab Ordinariorum jurisdictione exempti forent, jurisdictione utebantur, iis tantummodo causis exceptis, quæ singulari jure essent Pontifice Maximo reservatæ, cap. 4. de offic. Leg., cap. 36. de elect. in 6., cap. 1. de verb. signif. in 6.. Itidem jure suo visitabant Ecclesias suæ Provinciæ, procurationesque in actu visitationis accipiebant, cap. 11. de præscript., cap. 17. & 23. de censib., ea, quæ corrigenda videbantur, corrigebant reos, præsertim contumaces, pœnis ecclesiasticis, censurisque plectebant, immo & nova statuta Provinciæ opportuna edebant, perpetuo etiam post suum discessum duratura, quamvis verum esset, jurisdictionem ab illis alteri mandatam post eorum discessum exspirare, cap. ult. de offic. Leg.. Hinc autem, licet in eorum adventu Ordinarii jurisdictionem suam adhuc libere explicarent, illi tamen cum jurisdictione ipsa Ordinariorum concurrerent, causasque ad potestatem suam præveniendò trahebant. Sic a matrimoniorum impedimentis dispensabant, in quibus omnibus casibus dispensare Episcopi potuissent; aderant matrimoniis Pa-

rochorum vice, vel alteri, ut vice Parochorum adesset, mandabant, eodem modo, quo adesse Episcopi, vel alteri mandare, ut adsit, exclusis Parochis, valent, causasque ipsas matrimoniales dirimebant, cap. 4. de conjug. servor. Beneficia quoque ecclesiastica identidem conferebant, si in sua Provincia vacavissent, cap. 1. & 3. de offic. Leg. in 6., etiam si juris patronatus ecclesiastici essent, cap. 6. de offic. Leg., cap. 28. de jure patron., eodem jure, quo Summus ipse Pontifex utebatur, cap. 31. de præb. in 6., eamque ob rem beneficia ad Sedem Apostolicam devoluta conferebant, cap. 37. de præbend., electionesque Episcoporum, Archiepiscoporum, atque exemptorum confirmabant, cap. 36. de elect. in 6.. Quid amplius? Quando ulterius potuerunt, etiam favore certæ personæ sibi reservare beneficii alicujus necdum vacantis collationem, quod si vacasset, conferre ipsi potuissent, cap. 28. de jure patron., cap. 4. de offic. Leg. in 6., tamdiu tamen duratura reservatione, quamdiu Legatus suo munere fungeretur, cap. 3. eod. tit. in 6., quando beneficia Parochialia saltem per sex menses commendare valebant, juxta capitulum 15. de elect. in 6., item Ecclesias, & beneficia unire, dummodo nullum ex unione fieret Episcopalibus juribus detrimentum, cap. ult. de confirmat. util. vel inut., argumento capituli 8. de excess. Prælat., quando pensionum onera beneficiis a se collatis intra legitimum tamen modum adjiciebant, uti vulgo tradunt Pragmatici ad capitulum 8. de censibus. Neque mirum est, adeo late potuisse horum Legatorum potestatem: Videlicet agitur de jurisdictione mandata, cujus vires cum ex voluntate mandantium Pontificum modum accipiant, vagari latissime potuerunt, eoque, quo vel expresse de mandato constaret, aut tacite colligeretur ex moribus Legatorum Pontifices non contradicere. Verum sive hæc sit rerum humanarum conditio, quod feliciter cœptæ usque

ad certam mensuram augeri; deinde vero si non penitus interire, decrescere saltem soleant: sive id specialius contingere soleat in dignitatibus humanis, ut bene gesta munera primum evadant speciosissima, deinde partim ex ambitu administrantium, partim ex æmulatione, quæ humiliores tenet, in interitum adducantur; videmus, vicissitudines istas, quemadmodum & in Legatis natis, ita & in Legatis a Latere accidisse. Legatos natos olim constituti, nonnullarum Provinciarum singularis utilitas postulaverat. Legatos missos præsertim a Latere designari, videbatur pluribus in casibus suadere utilitas Ecclesiæ universæ uti universæ. At postquam Legatorum natorum ampla potestas variis contentionibus occasionem præbuit, unde non semel Legati nati objurgari a Pontificibus Maximis debuerunt, veluti Anastasius Thessalonicensis a Leone Magno, Maximus Salonitanus a Gregorio Magno, ut prætermittam similitates inter Leonem Magnum, & Hilarium Arelatensem, can. 5. caus. 25. quæst. 2., can. 12. caus. 2. quæst. 6., epist. Leonis Magni ad Episcopos Provinciæ Viennensis in Gallia; cœpit imminui potestas Legatorum natorum. Idipsum evenit in Legatis a Latere, quorum amplissimæ diu explicatæ potestati certi fines constituti deinde fuerunt, ne hinc nulla fere superesse viderentur Pontificis Maximi gratia reservata, quæ Legati a Latere non attingerent, illinc fere frustrarentur ordinaria Episcoporum, aliorumque Antistitum jura. Hinc primo semper cavendum fuit, ut Legati a Latere a collationibus abstinerent beneficiorum laici Patronatus, ignorante, vel invito Patrono, argumento Clem. 2. de præbend., item a collationibus beneficiorum litigiosorum, argumento cap. ult. ut lite pend., Ecclesiarum Regularium, seu Conventualium, seu Cathedralium, insuper a collationibus beneficiorum quorumcumque nondum vacantium, quamquam, uti dictum est, collationem eorum sibi reser-

vare valerent, eamque ob rem etiam a collationibus beneficiorum, quorum ipsi renuntiationem faciendam curarent, cap. 4. de offic. Leg. in 6., a collationibus quoque Beneficiorum, quæ non ordinario, sed singulari jure ad Episcopos pertinerent, argumento cap. 2. de off. Leg. Addunt Pragmatici plures, etiam abstinendum illis fuisse a collationibus beneficiorum Pontifici Maximo quomodo- documque reservatorum. Mihi aliud videtur in conspectu capituli 1. de offic. Leg. in 6., ubi generaliter definitur, beneficiorum collationem Legatis a Latere competere, neque alibi ulla reservatorum exceptio facta deprehenditur; immo minus æquum videtur, Clementis IV. rescriptum ad collationes Ordinariorum coercere, ne alias Summus idem Pontifex, dum alienorum jurium liberalis existit suorum tenax in suos ipsos Legatos extitisse fingatur. Secundo cautum est, ne Legati a Latere unirent Ecclesias, vel beneficia exempta, aut Ecclesias Regulares, Collegiales, seu electivas, aut patronatas sine consensu Patroni, cap. de offic. Leg. in 6., neve uniones semel auctoritate Apostolica factas revocarent, ne forte delegatus ad rescindendum admittatur, quod delegans ratum habuit, & firmum manere decrevit; neve admitterent resignationes in favorem alterius, aut sub conditione pensionis renuntiantis gratia reservatæ, argumento capituli 4. vers. *prohibemus* de offic. Leg. in 6.. Tertio recipiendum fuit, ut a dispensatione ab irregularitatibus Pontifici Maximo reservata continerent, proptereaque non dispensarent cum illegitimis, ut ad ordines sacros, vel ad beneficia admitterentur, quamquam hæc facultas expresse in delegationis literis indulgeri a Pontifice soleat. Quarto indictum, ut eas causas judicio suo non dirimerent, quæ tanquam gravissimæ reservatæ fuerunt Pontifici Maximo, quales sunt Episcoporum depositiones, restitutiones depositorum Antistitum, eorumque translationes de una in aliam

Ecclesiam, dubii juris communis, præsertim decretorum Tridentinorum, declarationes per rescripta, vel constitutiones edendæ, generalis Synodi convocatio, & celebratio, exemptiones Collegiorum, aut Personarum ab Ordinariorum jurisdictione, diremptiones litium, ommissa ordinaria juris formula, & sententias ita pronuntiare, vel alteri pronuntiandas mandare, ut nulla amplius exinde appellatio concedatur. Denique Tridentina Synodus in sess. 24. de ref. cap. 20., postquam generaliter defini- vit, ut causæ omnes ad forum eccle- siasticum pertinentes, etiam si benefi- ciales sint, in prima instantia coram Or- dinariis locorum dumtaxat cognosceren- tur, adjecit, ut Legati etiam de Latere, Nuntii, Governatores ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum vigore non solum Episcopos in prædictis cau- sis impedire, aut quocumque modo eo- rum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumerent; sed nec etiam contra clericos, aliasve personas eccle- siasticas, nisi Episcopo prius requisito, eove negligente, procederent; alias autem eorum processus, ordinationesve nullius momenti essent, atque ad satisfactionem damni partibus illati tenerentur. Porro postquam paulatim, præsertim ex hoc Tridentino decreto, certi constituti sunt Legatis a Latere fines, minus frequens esse cœpit illorum missio, ac nonnisi magna, & urgente publica causa pos- tulante, si eos excipias, qui mitti solent a Pontifice Maximo causa administrandæ reipublicæ, in quibusdam Civitatibus Pontificiæ temporali ditioni subjectis, ve- luti Ravennæ, Ferrariæ, Bononiæ. Illud adhuc in hac re superest adnotandum, Legatorum a Latere, eodem modo, quo Missorum, jurisdictionem extinguere, id est, non morte solum ipsorum, sed & aut finito tempore, quod mandato de- signatum fuerit, aut revocatione a Pon- tifice Maximo facta, aut eorum disces- sione a Provincia, deposito animo re- deundi. An vero extinguatur morte Pon-

tificis Maximi dubitari non posse vi- detur post definitionem Clementis IV. in cap. 2. de offic. Legati in 6., ubi traditur, legationem non ideo exspirare. Ego tamen adhuc observo, in dicto cap. 2. non de omnibus indiscrimina- tim Legatis sermonem institui, sed uti verba demonstrant, de iis tantum, qui cum egregia, & extraordinaria potes- tate missi fuerant, atque urgentissima de causa, necessitate cujusdam Eccle- siæ, vel Provinciæ gravissima impellen- te. Quamobrem ad hanc tantummodo speciem definitionem contrahendam pu- to, in qua nimirum viget singularis ra- tio, ne alias ob eventem Pontificis mortem irreparabile damnum illi Eccle- siæ, vel Provinciæ emergat, cujus gratia suscepta legatio necessaria fuerat.

A Legatis Pontificiis, quos hucusque recensuimus, discernendi maxime sunt Pontificii Delegati, ii nimirum, qui in privatorum causis singularibus dirimen- dis certo & speciali mandato versantur. Duplex est istorum genus; vel enim iis mandatur, ut ab initio causam suscipiant, sententiam proferant, & sententiæ exe- cutionem curent, & tum proprie delegati nominantur, vel tantum eis mandatur, ut sive gratiam a Pontifice factam, sive sententiam a Pontifice inter litigantes dic- tam executioni demandent, & tum prop- rie executores passim dicuntur. Non eadem tamen est executorum omnium ra- tio; siquidem alii executores meri, alii mixti appellantur a Pragmaticis; meri scilicet, quorum potestati nulla inest cau- sæ cognitio; mixti, qui antequam Ponti- ficiam voluntatem exequantur, certam causæ cognitionem suscipiunt, in ea ni- mirum parte, qua apud ipsos constet, ea non esse a veritate aliena, quæ ad ob- tinendum Papæ rescriptum enarrata fue- runt. Qualis sibi competat potestas, exe- cutor agnoscet ex formula rescripti Pon- tificii; si enim ex. gr. legat, se ita dele- gatum, *constito &c.*, ut *si noverit &c.*, rescriptum executioni mandet, tunc non merum, sed mixtum esse designatum se

executorem intelliget; proindeque, antequam rescriptum executioni mandet, iudicis partes adsumet, sententiamque feret, in qua definiat, nihil obesse executioni rescripti, vel rescriptum executioni mandari non posse.

Quæ in hac parte juris prudentia obtinet, ea fere universa derivata est ex juris Romani disciplina in delegatis aut Cæsarum, aut Proconsulum, aut etiam iudicibus datis constituta; quodque observatione dignum est, ulterius contingit, ut, si quæ Interpretes juris Romani perperam sequioribus sæculis intellexerunt, atque explicarunt, ea quoque iisdem sæculis, nimirum duodecimo, & sequentibus, fuerint recepta in Pontificiis delegatis apud ecclesiastici juris auctores. Nam cum disciplina harum delegationum, infrequens esset ante tempora Alexandri III.; neque enim aut sub titulo Decretalium de rescriptis, aut sub titulo de officio, & potestate Iudicis delegati rescriptum aliquod eo Pontifice antiquius exhibetur; tunc propterea primum regulæ in hac materie recepta sunt, non tam quales germana Romani juris doctrina posuerat, sed quales positas tunc fere subortæ recentiores sequiorum Jurisconsultorum scholæ crediderunt. Magnum profecto erat apud Romanos veteres discrimen inter Legatos, aut Delegatos, & Iudices datos. Legati, seu delegati a Cæsare, vel Proconsule constituti plena, absolutaque pollebant jurisdictione, unde possent & litigantes in jus vocare, & vocatis diem dicere, seu citare, & de causa cognoscere, & sententiam pronuntiare, & dictam sententiam exequi, & Iudicem dare. At non tanta potestas erat datorum iudicum, qui propterea notionem habere dicebantur, non jurisdictionem. Eam ob rem non poterat apud ipsos in jus vocatio fieri, sed tantum secuta apud Magistratum in jus vocatione, dies dicebatur, seu citatio fiebat: item cognoscebant ipsi de causa, & sententiam pronuntiabant, debebant tamen ab executione sententiæ abs-

tinere, facienda tantum ab eo, qui Iudicem dedisset; neque poterat Iudex datus auctoritate sua alium Iudicem dare. Ista disciplina iudiciorum cessavit paulo post tempora Justiniani, præsertim ni Occidente; in quo quicumque jurisdictione pollerent, suos delegatos designabant in urbibus & pagis, qui passim *missorum* nomine appellabantur, & per se iudicia exercebant, nullis datis iudicibus, quemadmodum constat passim ex legibus Longobardorum, & Caroli Magni. Restitutis deinde Romanarum legum studiis, præsertim post repertos Pandectas Florentinos, nomina illa Delegatorum, & Iudicum datorum apud veteres satis discreta confundi cœperunt, quasi utrorumque idem, ac unum fuisset officium, una, eademque potestas; quod ignoscendum erat illius temporis Jureconsultis qui crassiores tenebras barbarie sæculorum obductas, tenuiores reddere potuerunt, non penitus disperdere, ac dissipare. En causam, quare indiscriminatim delegatis Pontificiis accommodari cœperunt variæ regulæ, quæ modo de delegatis, legatisve Romanorum Magistratum, & dignitatum, modo de iudicibus datis constitutæ fuerant. En perspicuum rei hujus exemplum. In eo tunc Romani juris Interpretum vulgus hallucinabatur, quod non satis distinguerent delegatos, quibus mandata jurisdictionis fuerat, abs iudicibus datis, & quoties legissent, delegatum posse Iudicem dare, l. 5. cod. de iudiciis, colligebant, & delegatum posse jurisdictionem sibi mandatam alteri mandare. Id quoque receptum fuit, moribus confirmatum, constitutionibusque probatum in Pontificiis delegatis, arg. cap. ult. de off. del., & clarius in cap. 6. & 18., quod perperam a Gonzalezio tribuitur Lucio III., quando Innocentius III. in cap. 27. cod. illud tribuit Alexandro III. Cæterum nova hæc, utut ex errore in Romano jure inducta, disciplinæ ecclesiasticæ forma non ideo erit a quoquam improbanda, cum tota hæc mandatæ jurisdictionis ratio, & vis a voluntate man-

dantium Pontificum pendeant, qui propterea significare aliter potuerunt voluntatem suam, quam Romanæ veteres regulæ ferrent. Neque obstat capitulum 34. de offic. deleg., ubi adversus subdelegationem a delegato factam exceptionem propositam fuisse deprehenditur; si enim integra facti species expendatur, liquebit, eum, qui excipiebat, non regulam opposuisse, qua delegationes delegatorum rejicerentur, sed subdelegationem admittere noluisse, quod, qui subdelegationem obtinuerat, subreptitio, vel obreptitio rescripto uteretur. Post enim receptam disciplinam, illud præterea veluti consecrarium tradi cœpit, posse delegatum vel totam jurisdictionem suam alteri subdelegando mandare, vel partem tantum; quod ita intelligendum est, ut vel principium, vel medium, vel finem causæ subdelegato committat, dicto cap. 18.. Qua in re, ubi tota definiendæ causæ potestas subdelegatur, a subdelegato sententiam dicente non subdelegans, sed Summus Pontifex appellatur, nisi forte subdelegatus tanquam suspectus recusetur; nam tum, si nihilominus in causa processerit, ad subdelegationem appellatio conceditur: ast ubi tantum subdelegato mandatum fuerit, ut initio ad causæ cognitionem procedat, vel eam usque ad definitivam sententiam prosequatur, reservata subdeleganti pronuntiatione sententiæ, ipse subdelegans ab interlocutoria, a qua appellari juxta juris regulas liceat, appellabitur, dicto cap. 27.. Exceptio est, si delegatus alteri condelegato vices suas subdelegavisset, aut si delegatus, subdelegatione facta, excommunicatus fuisset, aut si alteruter ex collitigantibus delegato jurisdictionem competere denegaret, proindeque subdelegato ideo parere recusaret, quod nullam esse, & irritam delegati potestatem contenderet; his enim in casibus ad Sedem Apostolicam introducenda erit appellatio, cap. 3. 10. & 14. de offic. & pot. jud. del. in 6.. Suas quoque patitur exceptiones generalis illa re-

gula de delegato jurisdictionem subdelegante. Neque enim primo subdelegatio admissa fuit, si causa maxime gravis esset, cap. 3. de offic. jud. deleg.. Secundo, quamquam si mandatum esset delegato, ut personaliter negotium exequeretur, potest nihilominus ille, dummodo consentirent collitigantes, alterum subdelegare, non tamen id facere poterat, si personæ fidem, & industriam elegerit Summus Pontifex visus fuisset, cap. ult. eod. tit., cap. 12. eod. tit. in 6.. Tertio neque admittebatur subdelegatio, si delegatus malitiose se exonerare officio voluisset, cap. 28. de offic., & pot. jud. deleg., juncta Clement. un. eod. tit.. Quarto denique, si de mero executore ageretur, cap. ult. §. ult., de offic., & pot. jud. deleg., aut de eo, qui delegatus proponeretur ad recipiendos testes, quia, ut ait Gregorius IX. in dicto cap. ult. §. ult., *non jurisdictio, sed certum ministerium potius committitur in hac parte.* Fateor tamen, recentioribus sæculis aliter definitum fuisse in Concilio Viennensi juxta Clementinam unicam de offic., & pot. jud. deleg., in cujus conspectu liquet, licite posse committi vices suas ab iudicibus super receptione testium in causa civili, aut ab executoribus Apostolicis ad providendum aliquibus clericis designatis, si per inquisitionem solertem eos esse vitæ laudabiles, & conversationis honestæ repererint. Interea vero vetus juris regula adhuc observabitur, ubi iudices super receptione testium in causa criminali deputari fuerint, aut ubi executores ad providendum aliquibus dati non solerter inquisiverint in vitam, & mores clericorum, quibus conferri beneficia debeant; ad has enim species memorata Clementis V. constitutio minime pertinet.

Nunc ea prosequamur, quæ ex juris Romani disciplina ad Pontificios delegatos derivata sunt ex quadam similitudine officii ipsorum cum officio vel delegati a Principe, populo, aut Senatu, vel Judicis dati. Quod jure Romano

Legati nihil haberent proprium, & aliena jurisdictione uterentur, l. 1. §. 1. ff. de officio ejus, l. 17. ff. de jurisdic., merito in delegatis Pontificiis receptum fuit, ut non suo, sed Pontificis nomine agere intelligantur, unde in primis fines mandati, sive rescripti adamussim sequi debeant, cap. 13. 15. 21. 31. & 35. de offic. jud. deleg., deinde, ut respectu causæ mandatæ Ordinariis majores habeantur ita, ut Ordinarios quoque ipsos coercere censuris ecclesiasticis possint, ubi iidem delegatorum jurisdictionem aut turbaverint, aut impediverint, cap. 11. eod. tit. Licet autem Ordinariis præcipiatur generaliter, ne adversus delegatos Apostolicos aliquid moliantur, cap. 24. in fine de rescriptis, si tamen forte nimis asperam delegati sententiam putent, vel iniquam, facultas eisdem conceditur, instandi apud delegatum, ne interea sententiam exequatur, donec & causæ, & dictæ sententiæ ratio apud Summum Pontificem dignoscatur, cap. 8. de offic. jud. deleg., immo & delegatis præceptum prudentissime fuit, ut in corrigendis, coercendisve refragantibus Ordinariis certum modum servent, quemadmodum adparet in cap. 2. eod. tit. in 6. Insuper, quod Romano jure certum sit, semel mandata jurisdictione mixtum quoque imperium mandatum censi, id est, eam auctoritatem, quæ consistit in plectendis iis, qui jurisdictioni resistunt, utpote sine quo imperio inanis propemodum, & vacua jurisdictio videretur; ita delegatus a Pontifice Maximo facultatem habet censuras infligendi adversus eos, qui mandatis non parent, cap. 1. & 4. §. 1., cap. 5. 7. 11. 21. §. *Sexta* in fine cap. 26. & 28. de offic. jud. deleg. Præterea, quod juxta Romani juris principia is, cui mandata erat jurisdictio, sententiam a se dictam exequi poterat, ea quoque facultas concessa fuit Pontificiis delegatis, anno ad ejusdem sententiæ executionem concesso, cap. 26. eod. tit., qua in parte distinguntur etiam

ex jure Decretalium delegati abs judicibus datis; isti enim semel pronuntiata sententia officio suo functi sunt, nequid amplius eis superest potestatis, reservata omnino executione sententiæ iis, qui eos dederunt, cap. 4. de foro compet., juncta l. 15. ff. de re judicata. Potest autem delegatus executionem sententiæ Ordinario mandare, quo tamen non exequente, ad huc liberum est delegato ad executionem progredi, cap. 7. & 28. vers. *quia vero* de offic. jud. deleg. Item ex eo, quod non unus tantum, sed etiam plures dirimendis litibus Judices jure Romano dari poterant, l. 76. ff. de judiciis, l. 17. §. 2. & 5., l. 18. ff. de receptis, l. 36. & sequentibus ff. de re judicata, ita plures ad certam dirimendam controversiam constitui delegati Pontificii consueverunt, cap. 16. 17. 21. & 22. de offic. jud. deleg.; & quidem si uno tantum rescripto pluribus delegatio fiat, plana res est, omnes mandata jurisdictionem habere. Quid tamen, si diversa ad diversos obtenta fuerint rescripta? Si in posteriore non facta fuerit prioris mentio irritum posterius erit, data intra annum facultate procedendi in causa delegato in priore rescripto designato, quo tamen non procedente intra annum, posteriore rescripto delegatus ipse procedet, quemadmodum superius jam observavi, quum agerem de rescriptis Pontificum Maximorum. At si in posteriore rescripto obtinendo prioris mentio facta fuerit, jurisdictio prioris delegati irrita fiet, quoties prius rescriptum fuit per posterius abrogatum, & tum demum, cum de abrogatione non constet, uterque sive in posteriore rescripto delegatus in causa procedet, ita ut, si non convenient, arbiter communi collitigantium voluntate jungendus sit, unde ejus delegati sententia prævaleat, quam adjunctus arbiter probaverit, cap. 14. & 16. de rescriptis, cap. 6. eod. tit. in 2. collectione. Regulariter ubi plures delegati fuerunt, debent omnes ad unum usque in causa

procedere, cap. 16. de offic. jud. deleg., l. 37. & 39. ff. de re judicata, nisi tamen qui procedere recusant, cæteris condelegatis vices suas subdelegaverint, cap. 6. de offic. jud. deleg.. Hodie vero ad faciliorem causarum expeditionem solent Pontifices Maximi tales adjicere clausulas, quibus indicant, unum tantum, vel duos ex pluribus delegatis, non vocatis cæteris, jurisdictionem explicare valere, cap. 21. 23. 30. eod. tit., ita ut, qui præveniunt, cæteros perpetuo ab officio excludant, nisi prævenientes infirmitas, aut alia justa causa, ne litis diremptionem prosequantur, impediat, cap. 8. eod. tit. in 6.. Item hodie potius ex tritura fori, quam jure scripto obtinuit, ut, qui rescriptum ad plures disjunctive delegatos impetravit, ipse Judicem eligat, ab altera parte, nisi justæ suspicionis causæ allegentur, minime recusandum; quod tamen nonnullis displicuit, quod reprobata hanc disciplinam invenerint in jure Romano, l. 47. ff. de judiciis.

Temporibus Gregorii IX. nihil adhuc singulare constitutum fuerat de qualitatibus Judicum delegandorum. Quamobrem aut ad naturalis tantum æquitatis regulas omnia exigebantur, videlicet ut is delegaretur, qui prudentia, & non mediocri juris doctrina polleret, aut ad regulas Romani juris respiciebatur, ubi de ætate delegandi Judicis quæreretur. Nimirum quamquam Judices regulariter esse nequirent, nisi annis viginti quinque majores, quasi infirma essent minorum suffragia, l. 6. §. 1. ff. de decurion., l. 8. ff. de muner., & honor., & tantum ex consensu partium Judices dari possent decem & octo annis majores, qui deinde, si minores annis viginti essent, non compellabantur judicare, l. 41. ff. de receptis, l. 57. ff. de re judicata, tamen Princeps decem & octo annis majorem designare judicem potuit, dicta l. 57., ne denegatum Principi videretur, quod colligantibus concedebatur; proindeque &

Maximi Pontifices eandem sibi facultatem adseruerunt, cap. 41. de offic., & pot. jud. deleg.. Primus Bonifacius VIII. specialiter cavuit, ut nemo deinceps delegatus daretur, nisi dignitate, aut personatu, aut canonicatu in Cathedrali Ecclesia potiretur, cap. 11. de rescriptis in 6.. Amplius progressus est Clemens V., qui in Clement. 2. de rescript. statuit, principalem quidem Officiale Episcopi, seu Vicarium Generalem, item religiosum obtinentem Prioratum Conventualem posse delegatum dari, non tamen Officiale, seu Vicarium Foraneum, aut religiosum Prioratum claustralem habentem. Nomine Prioris claustralis intellige eum, qui vices Prioris conventualis in monasterio gerit, quasi subpriorem: dicitur autem claustralis, quod in claustris jugiter manere juxta monasticam regulam tenebatur; uti explicat Ducange ad verba: *Prior claustris, vel claustralis*. Arctius eam disciplinam contraxit Concilium Tridentinum in sess. 25. de ref. cap. 10.. Nihil addo in præsentia, cum Tridentinum istud decretum jam in prima dissertatione expenderim, quum de Judicibus Synodalibus agerem. Tantum dico, nihil seu ex Bonifacii VIII., seu ex Clementis V. rescripto, seu ex Tridentina constitutione detractum esse facultati jam olim delegatis Apostolicis factæ subdelegandi; postquam enim per novas illas constitutiones certarum personarum fidei delegatio committi cœpit, adhuc potuerunt illi vices suas aliis committere, dummodo eum subdelegarent, qui eisdem qualitatibus polleret, quales in delegatis requiruntur; siquidem ad hanc speciem nec Bonifaciana, nec Tridentina constitutio extendi posse videtur, quemadmodum colligi facile potest ex rescripto Bonifacii VIII., dicto cap. 11. vers. *in nullo* in fine de rescript. in 6., ubi tantum prohibetur delegatus, ne subdeleget causam sibi commissam illi, qui simili non sit præditus qualitate. Neque aliter sanxit Clemens V. post Bonifacianum rescriptum, dum permisit, ut sub-

delegatio certis in casibus admitteretur a delegatis facta, qui essent meri executores, aut qui constituti essent ad recipiendos testes in causa civili, quod sane non obtineret, si subdelegationes omnes abolitæ Bonifaciano rescripto fuissent. Quid his subdelegationibus obesse potest Tridentinum decretum, quando nihil aliud in animo habuerunt Tridentini Antistites, quam Bonifacianæ constitutionis sententiam pressius urgere, ejusque intimam sententiam melioribus adhuc propositis regulis confirmare? Præterea olim quidem non erant certa designata loca, in quibus delegati a Sede Apostolica jurisdictionem exercere tenerentur, argumento canonis 4. & passim can. 3. quæst. 6.. Verum cum in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. celebrato nonnulli rescripta impetrantes ea disciplina abuterentur ad adversarios suos defatigandos, statutum fuit, ne ultra duas dietas (nomine singularum dietarum viginti milliario- rum distantiam intelligo, l. 3. ff. de verb. signific.) prætextu Apostolicæ delegationis quisquam extra suam dioccesim traheretur, nisi consensione partium ad remotiores judices directum rescriptum impetratum fuisset, cap. 28. & 29. de rescriptis. Deinde a Bonifacio VIII. decretum fuit, ut, si actor, & reus ex eadem diocesi fuerint, vel civitate, extra ipsas, nisi consensu litigantium, delegatus dari non possit, nisi vel Episcopus ipse, vel Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, vel civitas ipsa contra aliquem, vel aliquis contra ipsos delegationem impetrent, vel nisi civitas, aut diocesis esset actori, aut reo minus tuta, quibus tamen in casibus non ultra dietam trahi colligans queat. Quod si actor, & reus diversæ sint dioceseos, cautum saluberrime fuit, ut in diocesi rei delegatus ab actore impetretur, nisi suspicio ab actore non levis respectu Judicum Diocesanorum allegetur, qua tamen iterum in specie reus ultra unam dietam minime trahatur, cap. 11. vers. *cum vero*, & vers. *cum autem* de rescriptis in 6..

Delegatus Apostolicus rite constitutus reum citare debet, & causam prosequi in civitate, vel in diocesi, in qua est deputatus, nisi aliter inter litigantes ipsos communi consensione conveniat, dicto cap. 11. vers. *in nullo*; & in judicium vocatis de sua delegatione fidem perspicuam facere, ut noverint litigantes, dati judicis potestatem, argumento capituli 21. & 40. de offic. jud. deleg.. Quid vero, si reus conventus datum judicem tanquam suspectum recuset? Justæ suspicionis causæ in jure probantur, si delegatus sit dominus impetrantis, cap. 17. eod. tit., si sit concanonicus, aut officialis illius, qui rescriptum impetravit, cap. 25. & 35. eod. tit.; aliæve, quæ contra ordinarios judices proponi possunt. Plane erunt istæ proponendæ ante litem contestationem, nisi forte de novo post litem contestatam emergant, dicto cap. 25., & cap. 4. de exception., iisdemque propositis non erit a delegato ulterius procedendum, ne ad faciendam quidem subdelegationem, quousque non constet, eas causas aut illegitimas esse, aut temere objectas, cap. 5. de offic. deleg. in 6.. Earum causarum probatio coram electis arbitris erit facienda, cap. 41. de appellation., concessa ab eisdem arbitris, ubi æqua id suggerat ratio, facultate Pontificem Maximum appellandi, cap. 41. vers. *Tertio*, & cap. 61. de appellation., nisi tamen plures sint condelegati; tunc enim, uno ex iis tanquam suspecto proposito, condelegatus alter de suspicionis causa cognoscet; aut nisi delegatus sit officialis Episcopi; tunc enim, Episcopus de suspicionis causa judicabit, cap. 4. de offic. deleg. in 6. quemadmodum & ubi subdelegatus tanquam suspectus recusatur, ad subdelegantem pertinebit causas perpendere suspicionis, cap. 27. vers. *Cum vero* de offic. deleg.. Illud delegatis iudicibus observandum præcipiunt sacri canones, ut gratis omnia expediant, nihilque a litigantibus recipiant, ne adessorum quidem prætextu, cap. 10. de vita,

& honest. cleric.. Exceptionem adjecit Bonifacius VIII. in cap. 11. vers. *Insuper*, & sequentibus de rescript. in 6., nisi forsitan esculentum, vel potulentum mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi diebus possit, vel nisi cum delegatum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci; tum vero modus pro impensarum ratione servandus; immo si pauperes fuerint litigantes, ne hæc quidem exceptio locum habeat; vel nisi necessarium sit, adsessorem consentientibus collitigantibus eligendum adsumi, adsignato ipsi salario, provide ex delegati officio moderando; quod etiam servandum præcipitur pro salario notariorum, ita tamen, ut cavendum sit delegato, ne de salario sive adessori, sive notario præstituto quoquo modo participet.

Extinguitur delegatio morte delegati, nisi dignitati potius, quam personæ facta deprehendatur; tunc enim ad successorem in dignitate causæ cognitio devolvitur, argumento cap. 7. de rescriptis & cap. 42. de offic. jud. deleg., Novella Justiniani 134. cap. 6.. Id adeo verum est, ut si plures non disjunctive, sed in solidum delegati fuerint, morte unius: etiam cæterorum jurisdictio irritetur, nisi qui mortuus est, condelegatis jam mandavisset vices suas, &

condelegati jam judicium cœpissent, cap. 30. de offic. jud. deleg.. Idem fere dicendum est, si mortuus fuisset Pontifex Maximus, qui eum delegaverat. Quamquam enim certis in casibus, uti superius observandum fuit, aliud vigeat in Legatis Apostolicæ Sedis, juxta capitulum 2. de offic. Leg. in 6., idem tamen delegatis judicibus denegatur, argumento dicti cap. 20., nisi jam cœptum judicium fuisset, sive aut facta jam citatio, aut etiam secuta litis contestatio, juxta capitulum 19. & 20. de offic. jud. deleg., de quibus jam superius nonnulla adnotabam, cum de modis quærem, quibus rescripta Pontificia irrita fiunt. Exceptio est in mero executore, cap. 9. de offic. jud. del. in 6., & fidei gratia in Inquisitoribus adversus hæreticam præfationem constitutis, cap. 10. de hæret. in 6., quorum officia etiam post mortem Pontificis perseverant. Denique vix opus est adnotare, dicta sententia cessare jurisdictionem in delegato, tantum manente suprema jurisdictionis parte, quæ in executione sententiæ consistit, intra annum necessario explicanda, cap. 2. de offic. jud. deleg., item cessare eandem jurisdictionem revocatione Pontificis Maximi, aut causa ex cessione delegati ejusdem ad Pontificem Maximum translata, argumento capituli 5. de officio Legati.

CAPUT V.

De Sede Pontificis Maximi vacante, & Successoris electione.

Huc referenda est pars tituli 6. libr. 1., & tituli 9. libr. 3.

QUOD in universis Episcopalibus Ecclesiis, sive de jurisdictione Episcopali a clero, vel capitulo exercenda, sive de designandi successoris facultate, jamdiu ab Apostolicis temporibus usque ad recentiora sæcula viguit, illud ipsum etiam observatum esset in

Ecclesia Romana, dum vacaret, sive in suprema interim explicanda potestate Pontificali, sive in designatione successoris facienda, nisi qua ob muneris gravitatem, qua ob plura identidem subortas schismata, quibus ob supremam illius Ecclesiæ dignitatem nemo erat, qui com-

mode posset occurrere, singularia nonnulla constituenda fuissent, cap. 6. in fine de electione. Ex eo factum est, ut inconstans ea disciplina fuerit, & variis vicibus obnoxia, quibus modo illorum, ad quos pertinet ea Sede vacante Ecclesiam regere, certis finibus coercenda jurisdictio fuit, modo quidam, qui ad electionem concurrere potuissent, a suffragiis excludendi fuerunt, modo etiam a religiosissimis potentissimisque Principibus imploranda præsidia, quibus legitimæ electiones confirmatæ sine contradictione barbarum ad schismata pronarum ad effectum producerentur. Quamobrem non aliam in hac re ponendam regulam puto, quam istam: Nimirum ea omnia, quæ in Cathedralibus Ecclesiis vacantibus jure communi vigent, & in vacante Ecclesia Romano vigere oportere, nisi adpareat singularibus legibus detractum illis fuisse; atque ideo, si proponatur specialis quædam disciplina in Romana Ecclesia observanda, eam non aliter recipiendam, quam si de jure speciali constet, quo eadem recepta fuit, aut confirmata. Et revera, si in Cathedralibus universis Episcopalis jurisdictio devolvitur ad clerum Cathedralis Ecclesiæ, scimus olim in Ecclesia Romana devolutam fuisse ad clerum ejusdem Ecclesiæ Romanæ, cujus rei argumentum suppeditat canon 26. dist. 50., ubi vacante Pontificia Sede deprehenditur Romanus clerus Cypriano ex Africa consulenti rescripsisse. Item si in Cathedralibus Ecclesiis successoris Episcopi electio jure communi ad clerum, & populum civitatis spectat, ad clerum quoque, & populum Romanum pertinuit olim ante singulares editas constitutiones electio Romani Pontificis, quo respexisse videtur auctor canonis ultimi dist. 79., neque enim recipienda est illa fabella evulgata de Petro Apostolo, quasi ipse suffragio suo sibi successorem designaverit, uti legitur inter cætera in can. 2. caus. 8. quæst. 1., utpote quæ impostorum monumentis inhititur, non ger-

manis, ac fidelibus testimoniis.

Itaque, ut liquet, tota disputatio eo reducitur, ut, quæ singularia pro temporum varietate inducta sunt, investigemus. Primum singulare quidquam definire cœpit temporibus Bonifacii I. circa annum 419.. Cum enim mortuo Zozimo clerus, & populus divisissent suffragia inter Bonifacium, & Eulalium, nec dirum inde subortum schisma nisi facto 250. Episcoporum Concilio, & post curam ecclesiasticæ pacis in fidem Augusti receptam, pacatæ res fuissent, declarata tandem legitima Bonifacii electione; Bonifacius idem futuræ successoris sui electionis præsidium ab Honorio Augusto imploravit, ut, quid opportunius videretur, id ille Legatis Pontificiis eam ob causam missis significaret, can. 1. dist. 97.. Hinc statutum generaliter in primis, ut nemo per ambitum Apostolicam Sedem conscendere moliretur; deinde speciatim, ut, si forte ordinati duo inter medium schisma fuissent, uterque jure caderet, & ad novam electionem deveniretur, can. 2. dist. 97., juncto can. 8. dist. 79.. Renovanda fuit prudentium Antistitum solertia sub finem quinti sæculi, quum Anastasio II. vita functo acerrimum aliud schisma emerisset conatibus Laurentii electi adversus Symmachi electionem; etenim post Confirmatam electionem Symmachi in Concilio anni 499. cautum fuit, ut nemo pactionibus electionem subjiceret, & ut inter plures electos is semper præferretur, in quem major eligentium pars consensisset, can. 2. & 10. dist. 79.. Præterea jamdiu post susceptum a Christianis Imperatoribus singulare Romanæ Ecclesiæ patrocinium, obtinuerat, ut plurimum in electione Pontificis illorum voluntati deferretur, quasi jussu consentiendi in electionem, quod Romanæ Populus antea explicaverat, præcipue apud Imperatorem inesse videretur, præsertim postquam tradi cœpit, potestatem omnem a Populo Romano in Principem suum fuisse traslatam, l. 1. ff. de

constitut. Princip.. Hinc, ut puto, profectum est, ut quinto, & sexto Ecclesie sæculo ii ut plurimum eligerentur Pontifices, qui Imperatoribus, aut Regibus in Italia dominantibus accepti essent, cujus rei exemplum esse potest, aut in Leone Magno legatione functo apud Alaricum Regem, qui Romanam urbem potestati suæ subjecerat, aut in Hilario legatione functo apud orientales Imperatores, aut in Hormisda, qui Regi Theodorico Italiam occupanti acceptus erat, patrocínio quoque Justiniani Imperatoris, & potissimum Theodoræ Augustæ, obtinuit Vigilius Pontificatum maximum etiam contra Sylverium. Scimus insuper, Pelagium Vigilii successorem Apocrysarii munere functum apud Imperatorem olim fuisse, quod officium etiam gessit Gregorius Magnus; ex quo facile colligitur, Imperatoris gratiam legationis bene gestæ tempore conciliatam non parum ipsis valere potuisse, ut eorumdem electio rite a clero Romano facta sine contradictione reciperetur.

Magnum illud Romanorum Imperium, quod soliditate sua æternum civibus videbatur, armorum vi, ac potestate finitimos deterrebat, remotos quoscumque pene ad invidiam concitabat, fama denique sui fere omnium ætatum regna facile superavit, adeo post Justiniani ætatem, sive sub finem sexti sæculi, in frustula divisum fuit, ut non amplius Imperium dici, sed Imperii reliquiæ potuisset. Hinc autem evenit, ut quemadmodum in interitum fere adducta sunt, quæ publicam civium politiam olim stabiliverant, ita in ea parte etiam politia ecclesiastica formam mutaret, in qua Romani Imperatores quidquam agere ex consuetudine valerent. Itaque easdem cum Imperio vices patiebatur potestas adsentiendi electionibus Pontificum Maximorum, &, prout Imperium modo a Græcis abibat, modo Græcis restituebatur, ita modo Imperatores Græci a quocumque jure abstinebant, modo jure quæsito juxta formam veterem experi-

bantur. Quod ut percipiatur, notandum est, Longobardos Italiam, & Romam occupavisse circa annum 577., & tempore Pelagii II.. Redit ad Græcorum Imperium urbs circa annum 630, pene quos permansit usque ad annum fere 780.. Itaque videamus in primis, quid vigerit sub Longobardis per annos quinquaginta & amplius, seu ab anno 577. usque ad annum 630., deinde quid vigerit iterum sub Græcis per annos 150. seu ab anno 630. usque ad annum 780.. Plane anno 577. incidimus in tempora Pelagii II., ad cujus electionem nulla Imperatoris jussio accessit, ex eo quod Longobardi tunc obsiderent urbem Romanam, uti adnotat auctor Pontificalis in vita ejusdem Pelagii. Quamobrem quousque pristinam libertatem non recepit Roma, nullæ omnino fuerunt Imperatoris in electione Pontificum partes. Tantum Romanus populus, aut qui erant in populo Optimates & Proceres, qui suo præsidio vices quodammodo Imperatorias gerere posse ad tuendam Ecclesiam videbantur, ad electionem a clero faciendam admittebantur, can. 6. dist. 79., immo, ut quoad fieri posset, Imperatori certus honos deferretur, is elegi consueverat ex prudentia Romani cleri, cujus bonam apud Imperatores gratiam agnovissent. Sic post mortem Pelagii II. electus fuit Gregorius Magnus bene olim functus legatione Constantinopolitana, & simili de causa electus est post obitum Gregorii Bonifacius III., uti adnotavit Baronius ad annum 606. num. 1.. In his ipsis temporum adjunctis idem Bonifacius, ad evitandas præproperas electiones, & studia quorundam insigni ambitu notandorum, statuisset fertur, ut nonnisi post tertium diem a tumultato defuncto Pontifice de Successore eligendo tractare quisquam præsumeret; tum vero convocarentur ad eandem & clerus, & filii Ecclesie, quorum sane nomine ego intelligo Optimates, & Proceres vetera populi jura quasi vice Principis explicaturos, can. 7.

dist. 79.. Quænam fuerit hujus decreti causa, si quærat, ego conjicio, eam extitisse, quod Bonifacius certum tempus præterlabi voluisset ab obitu Pontificis ad electionem Successoris, ut desiderium Imperatoris exquireretur, aut saltem Exarchi Imperatorii, qui Ravennæ consistere solebat juxta illud, quod notat Platina in vita Severini ad annum 638. his verbis: *Vana tunc habebatur Cleri, & populi electio, nisi eam Imperatores, aut eorum Exarchi confirmassent.* Interea tamen Gothis urbem occupantibus, & vexantibus, sustinendum fuit, ut electionis factæ confirmatio a Regibus Longobardis postularetur, quæcumque tandem illius confirmationis vis haberetur; quæ nec concedebatur, nisi soluto certo eidem Regi tributo, uti colligitur ex Cassiodoro in libris variarum, & Gregorio Magno in commentario quarti Psalmi Pœnitentialis. Evasit tandem jugum Longobardorum Romana Civitas post initium sæculi septimi; tum vero iterum exhibitura vetus in Constantinopolitanos Imperatores obsequium; post electionem a Clero consentiente populo factam, consuetudine recepit, ut electus confirmationem peteret ab Imperatore, Aprocrysariis, seu Responsalibus eam ob causam ad eundem missis, uti refert Platina in vita Severini, & laudatus auctor Pontificalis in Vitaliano; quo tempore Imperatores iidem impositum a Longobardis tributum exigere non dubitarunt, allegantes, non dedecere, munera illa catholico Principi persolvi, quæ antea soluta Principi Ecclesiæ infenso deprehenderentur. Res ita sese habuit usque ad Agathonis tempora circa annum 679.. Nimirum Agatho a Constantino Pogonato obtinuit, ut, reservata gratia Augusti confirmationis consuetudine, tributum omne remitteretur, uti iterum notat auctor Pontificalis in Agathone, can. 21. dist. 63. immo neque hęc constituit Pogonati pietas & in Romanam Ecclesiam benevolentia, ac religio; nam non multo postea, sive circa

annum 685., Benedicto II. Papæ concessit, ut quicumque in posterum a clero, populoque in Pontificem Maximum electus fuisset, is statim, & irrequisito Imperatore, pro legitimo Antistite haberetur. Rursum id testatur auctor Pontificalis in Benedicto II.. Nemo non intelligit, actum deinceps omnino fuisse de confirmationibus Principum Constantinopolitanorum, præsertim quod paulo post translatum ab ipsis imperium deprehendatur ad Francos, Pippinum, & Carolum Magnum, urbe Roma libertate potita, & temporali etiam suorum Antistitum potestati subjecta. Ad ea fere tempora pertinent canones 3. 4. & 5. dist. 79., qui auctorem habent Stephanum IV., ab aliis tertium nominatum. Electus ipse fuerat anno 768., non tamen sine contradictione multorum, qui duos alios, Phlippum quemdam, & Constantinum adhuc laicum designaverant. Contra hos celebratum fuit sub Stephano Concilium, ex quo laudati canones deprompti fuerunt; unde intelligimus, qua ratione ibidem statutum adpareat, ne quis Sedem Pontificiam obtinere posset, nisi vel Presbyter, vel Diaconus esset Cardinalis, nimirum ut retunderetur Constantini adhuc laici insolens ambitus, cæterisque laicis aditus ad similia molienda in posterum præcluderetur.

Incidit in hæc tempora disciplina Pontificiæ electionis, quæ exhibetur in libro Diurno Romanorum Pontificum, in quo norma erat agendorum, a sexto circiter sæculo usque fere ad decimum. Multa ibidem continentur in cap. 2. *de ordinatione Summi Pontificis*, quæ opportunum est hoc in loco commemorare, ut sexti, septimi, & octavi sæculi disciplina clarius illustretur. In titulo 1. ejusdem capituli exemplar habetur epistolæ ad Exarchum Italiæ scribendæ ab Archipresbytero, Archidiacono, & Primicerio notariorum, qui dicuntur *servantes locum sancte Sedis Apostolicæ*. Per hanc epistolam conscius reddebatur Exarchus de morte

Pontificis, atque his verbis concludebatur: *Post divinum auxilium ad vestram Excellentiam, Domine Excellentissime, & a Deo nobis multis temporibus concedende, omnes habemus fiduciam. Ecce eventum lugubrem indicavimus, quia ad nostram consolationem humanum alibi non habemus confugium.* Succedit in tit. 2. *decretum de electione Pontificis*, in quo post enarratum Papæ obitum, & electionis alterius necessitatem, dicitur, *in unum convenientibus, ut moris erat, cunctis Sacerdotibus, ac Proceribus Ecclesiæ & universo clero, atque optimatibus, & universa militari præsentia, seu civibus honestis, & cuncta generalitate populi Romanæ urbis, a parvo usque ad magnum, suffragia in certam personam fuisse collata, cujus subinde merita enarrantur.* Post hæc in titulo 3. subjicitur *Relatio de electione Pontificis ad Principem*, qua consensus Imperatoris postulatur, & in titulo 4. similis propemodum relatio fit *de electione Pontificis ad Exarchum*, sicut & in tit. 5. conscius etiam redditur Archiepiscopus Ravennæ ejusdem electionis, & in tit. 6. ac 7. conscii pariter redduntur Ravennæ judices, atque Apocrypharius. Subsequitur in tit. 8. *Ritus ordinandi Pontificis.* Concluduntur hæc omnia tribus editis fidei professionibus, quarum unam debebat electus Pontifex facere.

Translato Imperio a Græcis ad Francos non defuerunt, qui scriberent, ab Hadriano Papa circa annum 780. factam fuisse Imperatori potestatem eligendi Pontificem, & ordinandi Apostolicam Sedem, cujus traditionis monumentum extat in can. 22. dist. 63.. Ego apocrypham hanc enarrationem puto, cujus primus auctor fuit Sigibertus scriptor undecimi sæculi, vir suspectæ fidei, quod Henrici Imperatoris Pontificales investituras sibi adserentis gratiam captare studebat. Neque enim antiquior historicus, ne ex iis quidem, qui Caroli Magni gesta accurate descripserunt, de ea mentionem fecisse deprehenditur; immo hæc ipsa falsitatis redarguuntur in conspectu & canonis 34. dist. 63., & si vera Gratianus narrat, canonis 29. ejusdem dis-

inctionis, ubi proponitur, Legatos Ludovici Imperatoris, quod, cum Romæ præsentibus essent, dum electio Pontificis celebraretur, ad electionem invitati minime fuissent, inde tamen adquevisse, cum intellexissent, id factum non in contemptum eorum, sed ne in exemplum traheretur, in futuris electionibus Legatos Principum expectari. Quæ si vera sunt, apocryphum etiam dicemus canonem 28. dist. 63., qui tribui solet Stephano IV., alias V., ac proinde referri ad annum 816. quemadmodum apocryphum judicaverunt Baronius, Severinus Binius, Papebrochius, Natalis Alexander, & alii bene multi. Clarissimus Muratorius in tomo 2. parte 2. rerum Italicarum post editos plures canones Romani Concilii anni 863., & postquam deprehendisset, inter illos canone 11. memorari statutum Papæ Stephani, arbitratus est, nomine ejus statuti intelligi laudatum canonem 28. dist. 63.. Mihi non videtur Muratorio adhærendum, quasi ex actis Romani illius Concilii confirmata videatur canonis illius 28. auctoritas, quando sub nomine statuti Stephani Papæ commode intelligere possunt statutum Stephani III., alias IV., quod refertur in can. 3. 4. & 5. dist. 79.. Mortuo Stephano V. successit in Romana Sede Paschalis anno 817., tum vero cum Ludovico Imperatore publicæ pactionis initæ, quibus inter cætera confirmata fuit libera penes Romanos sui Pontificis eligendi potestas, hac tantum adjectione facta, ut consecratus Romanus Antistes Legatos ad Imperatorem mitteret, causa mutuæ sociandæ amicitæ, & pacis, idque ex vetere consuetudine jamdiu cum Pippino, & Carolo Magno observata, can. 30. dist. 63.. Quid vero est, quod sub nomine Gregorii IV. de electione Hadriani II. retulit Gratianus in can. 29. dist. 63., quando Gregorius IV. Hadrianum II. ætate præcessit? Pertinet illud ad Pontificale Romanum, quod cum laudaretur apud Scriptores his brevialis notis G. R. P.,

quæ significabant *Gesta Romanorum Pontificum*, Canonum Collectores, aut eorum amanuenses minus periti incaute legerunt *Gregorius Papa*, vel *Gregorius Romanus Pontifex*. Nihil autem ex eo monumento deducitur, quam electionem Hadriani II. anno 867. a solo Romano Clero, & populo celebratam fuisse. Nomine Leonis IV. refertur apud Gratianum canon 6. dist. 79. quasi editus circa annum 850., ubi cautum, ut electioni Romani Pontificis nemo ex Sacerdotibus, nemo ex Primatibus nobilibus, nemo ex universo Clero contradiceret. Sed verius tribuendus est Nicolao I. ad annum 863., uti tradidit Muratorius loco supra laudato; cujus rei argumentum gravissimum est, quod in Romano Concilio Nicolai canone 11. eadem fere verba leguntur. Potius Leoni IV. tribuendus est canon 31. dist. 63., quamquam apud Collectores ea Leonis ad Lotharium, & Ludovicum Augustos epistola desideretur. Opportunum quippe fuerat tunc temporis stabilire, electionem Pontificis Maximi faciendam esse juste, & canonicè, quando scimus ex auctore Pontificalis in Leone IV., Romanos maxime timuisse, ne quidquam in ejus disciplina immutaretur. Sæculo decimo circa annum 960. diro schismati obnoxia fuit Ecclesia Romana, ejecto Joanne XII., & in ejus locum suffecto Leone VIII., & deinde vita functo Joanne contra Leonem electo Benedicto V.. Ab eodem Leone VIII. edictum ferunt in Romana Synodo anni 664. canonem 23. dist. 63.. Verum canon ille, in quo & memoratur facultas ab Hadriano facta Carolo Imperatori eligendi Pontificem, jam superius tanquam apochrypha rejecta, a viris eruditis omnino rejicitur, tanquam recentioribus temporibus obscuri cujusdam auctoris manu consarcinatus. Addi præterea potest, canonem eundem viribus destitutum esse, propterea quod, etsi genuinus esset, eum auctorem ostenderet; qui illegitima electione fretus potissimum Ottonis Imperatoris auctori-

tate Sedem Pontificiam occupaverat. Immo Otto ipse Imperator aliter de jure eligendi Pontificem Maximum scripsisse videtur, si verum est, quod sub ejus nomine (nomen Henrici Imperatoris ex inscriptione Gratiani Canonis omnino delendum est) traditur in can. 32. dist. 63., necnon in subjecto canone 33. ubi Imperator profitetur, nullas se partes in electione Romani Antistitis habiturum. Anno 1059. in electionibus Romanorum Antistitum, sicut & plurimorum Episcoporum, plura irrepserunt vitia, simoniam fovente avaritia, & ambitu seditiones concitante. Quamobrem Nicolaus II. plura salubria constituisse fertur, inter quæ extant canon 1. dist. 23., can. 1., & 9. dist. 79., ex quibus liquet, Cardinales jam tum cœpisse præcipuo suffragiorum jure gaudere, licet una cum ipsis Romanus adhuc clerus, & populus admitteretur. Fatendum tamen est cum viris eruditis, ea monumenta fuisse recentiore ætate in parte corrupta, ac depravata. Ibidem legitur, a Cardinalibus Episcopis electum Pontificem esse consecrandum, quasi illi in ea parte Metropolitanis vice fungantur, item eligendum esse de Romanæ Ecclesiæ gremio, vel ex alia Ecclesia, si in Romana idoneus non reperiatur, idque salvo honore Henrici Regis, qui futurus Imperator sperabatur. Denique facta fuit potestas Cardinalibus Episcopis cum religiosis clericis, & laicis etiam extra urbem Pontificem eligendi, quoties id expedire gravi de causa judicarent. Paucis huc usque disciplinam indicavi, quæ viguit usque ad duodecimum sæculum quo tempore Gratianus suum Codicem adornavit, cujus ego brevibus verbis monumenta indicavi, non latius persecutus sum, quod eadem jam expenderint in meis animadversionibus, & notis in Gratianum.

Progredior nunc ad recentiorum temporum disciplinam, & quæ in primis adparet ex Codice Gregorii IX.. Novum subortum schisma temporibus Alexan-

dri III. novæ edendæ constitutioni in Concilio Lateranensi anni 1178. dedit occasionem, cap. 6. de elect.. Nimirum contra Alexandrum a paucis numero Cardinalibus electus fuerat primum Octavianus, deinde Guido, postremo Joannes, qui favore, & gratia Friderici Imperatoris elati per octodecim annos Romanam Ecclesiam turbaverunt. Ad illud schisma, illosque schismaticos referuntur capitulum 5. de electione, & capitulum 1. de schismaticis. In dicto autem capitulo 6. plura singularia deprehenduntur definita; primo, ut soli Cardinales ad electionem Papæ admitterentur, quod tamen jam ab Innocentii II. temporibus moribus obtinuerat; secundo, ut is electus rite haberetur, in quem duæ ex tribus Cardinalium partes consensissent; tertio, ut a tertia tantum parte electus una cum eligentibus excommunicationi subjacerent, si aut ille Pontificatum gereret, aut isti Pontificatum gerenti faverent; quarto, ut simili poenæ subjaceret, qui a paucioribus, quam a duabus partibus electus a Pontificatu non humiliter abstineret, nisi major concordia intercesserit: id est, nisi statim qui consentirent, duas ex tribus partibus, accedente aliquarum ratihabitione, conficerent. In collectione Bonifacii VIII. alia adjiciuntur singularia deprompta ex Concilio Lugdunensi anni 1273. sub Gregorio X., in cap. 3. de elect. in 6.. Exorditur Gregorius, & ait, duo potissimum gravia pericula Ecclesiæ imminere, ubi Sedes Romana vacat, quorum primum est, si vacatio Sedis ejusdem in diuturnius tempus protrahatur: alterum, si discordia in electione Pontificis animos eligentium distrahat; proptereaque opportunum esse, ut nonnulla veterum decretis adjiciantur, supplendo potius, quam abrogando Alexandri III., aliorumque Pontificum sanctiones. Ita præfatus pergit, & disciplinam conclavis primus instituit, definiens, ut, cum Pontifex moriatur in civitate, in qua cum sua curia residebat,

Cardinales, qui fuerint in civitate ipsa præsentibus, teneantur expectare absentes spatio tantummodo decem dierum; quibus elapsis, sive absentes venerint, sive non, ex tunc omnes conveniant in palatium, in quo defunctus Pontifex habitabat, contenti singuli singulis tantummodo servientibus clericis, vel laicis, prout duxerint eligendum, nisi patens necessitas postulet, duos ad famulatum adsciscere. Sic congregatis Cardinalibus præcipitur, ut in eodem palatio in uno conclavi, nullo intermedio pariete, seu alio velamine, omnes inhabitent in communi, quod, reservato libero ad secretam cameram aditu, ita claudatur undique, ut nullus illud intrare valeat, vel ex eo exire; item ut nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, nec facultas secreta loquendi cum eis; nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium ibi præsentium pro iis tantum, quæ ad electionis instantis negotium pertinent, vocarentur; insuper, ut nulli fas sit ad ipsos Cardinales, vel eorum aliquos nuntium mittere, vel scripturam, indicta ipso facto adversus eos, qui colloquia habuerint, vel nuntium, literasve miserint, sententia excommunicationis. Immo ut cautius hæc fierent, statutum est, ut quæ Cardinalibus ad victum necessaria forent, per fenestram ad id apertam inferrentur. Quod si intra tres dies electio Pontificis secuta non fuerit, statutum est, ut Cardinales per quinque subsequentes dies uno ferculo contenti essent, tam prandii, quam cœnæ causa; elapsis autem etiam quinque diebus tantum panem, vinum, & aquam accipiant. Insuper adjectum est, ut vacante Sede Cardinales nihil de camera Papæ recipiant, nec de aliis eidem Ecclesiæ tempore vacationis obvenientibus undecumque; sed ea omnia, ipsa vacatione durante, sub ejus, cujus fidei, & diligentia camera eadem est commissa, custodia maneant, per eum dispositioni futuri Pontificis reservanda; qui autem ali-

quid receperint, teneantur ex tunc a receptione quorumlibet reddituum ad eos spectantium abstinere, donec de receptis plenariam satisfactionem impendant. Præterea mandatur Cardinalibus, ut quantotius in electionem incumbant, eamque ob rem ab aliis negotiis vacent, nisi forsitan necessitas adeo urgens incideret, ob quam oporteret, eos de terra ipsius Ecclesiæ defendenda, vel ejus parte aliqua providere; vel nisi aliquod tam grande, & tam evidens periculum immineret, cui omnibus, & singulis Cardinalibus præsentibus concorditer videretur, celeriter occurrendum. Quod si aliquis ex Cardinalibus conclave non intraverit, aut intrans absque manifesta causa infirmitatis exierit, facultas facta est cæteris Cardinalibus, eo minime requisito, ad electionem libere procedendi. Si vero ob infirmitatem idem conclave ex eis aliquem exire contingat; ipsa etiam infirmitate durante, potest, ejus suffragio non requisito, electio fieri. Sed si reparata salute, vel etiam adhuc infirmitate detentus redire voluerit, vel etiam si alii absentes post decem superius designatos dies supervenerint, re integra, id est, ante factam electionem, admitti in conclave poterint, easdem regulas servaturi. Porro si quando contingat Romanum Pontificem extra civitatem, in qua cum curia residebat, obire, obligantur Cardinales in civitate, in cujus territorio, seu districtu, idem Pontifex obiit, convenire, nisi sit forsitan interdicta, vel contra Ecclesiam Romanam in aperta rebellione persistat, qua causa in alia vicinore conveniant, quæ nec interdicta sit, nec Ecclesiæ Romanæ rebellis; eodem ritu observando in cæteris in hac urbe, quod Romæ observaretur, si Romæ Pontifex obivisset. In §. *Præterea* ejusdem capituli executio hujus constitutionis mandatur Dominis, aliisque Rectoribus, & Officialibus Civitatis illius, in qua electio fuerit celebranda, certis ibidem iudictis pœnis adversus eos, qui Concilii formam non

servarent, in §. *Cæterum* monentur Cardinales, ut sincere, religioseque ad optimi Pontificis electionem deveniant, pactionibus omnibus penitus improbatis. Denique in §. ult. suadetur universo populo Christiano, ut pro optimi Pontificis electione preces in Deum enixas fundat, quod ut commodius fiat, Episcoporum omnium sollicitudo excitatur. Hæc ipsa constitutio confirmata deinde fuit a Clemente V. in Clement. 2. de elect., ubi tamen nonnulla adjuncta fuerunt. Nimirum primo cautum est, ut officia Camerariorum, ac Pœnitentiarium morte Pontificis non exspirent; secundo, si vacante Pontificia Sede Camerarium, aut Pœnitentiarium quemdam mori contigerit, ut valeat Cardinalium cœtus ad tempus vacationis alios Camerarios pro numero deficientium, item alios Pœnitentiariorum etiam in ulteriore numero, si videatur concorditer expedire, subrogare; tertio, ut nomine territorii civitatis, in qua Pontifex obierit, extra urbem designati in laudato Concilio Lugdunensi, intelligatur diœcesis; eo etiam adjuncto, ut, si in certo loco causarum, & literarum Apostolicarum audientia remanente, Pontificem alibi mori contingat, non ibi, sed ubi prædicta fuerit audientia, electio celebretur, etiam si audientia tempore mortis hujus vacare noscatur; nis forsitan ante mortem Pontificis, Papa mandasset curiam transferri; quarto, si, Romano non electo Pontifice, Cardinales omnes vel simul, vel successive contingeret exire conclave, ut ii, ad quos pertinet executio juxta constitutionem laudatam Gregorii X., Cardinales legitime non impeditos iterum, & quam cito poterint, ingredi conclave compellant, ad electionem processuros secundum statum, in quo erant in conclavi, unde exiverunt; postremo, ut nullus Cardinalium cujuslibet excommunicationis, suspensionis, aut interdicti prætextu, a dicta valeat electione repelli. Confirmari visæ fuerunt hæc constitutiones multis etiam adjunctis a Clemente VI. in consti-

tutione *Licet* anni 1351. octavo idus Decembris, ab Julio II. in constitutione *Cum tam divino* anni 1503. 19. calend. Februarii, a Clemente VII. in constitutione *Cum carissimus* anni 1529. pridie nonas Octobris, & in constitutione *Licet variæ* anni 1533. tertio nonas Septembris. Novam edidit constitutionem anno 1558. 17. cal. Januar. Paulus IV. adversus eos, qui ambitu curarent, ut ad Sedem Pontificiam promoverentur, &, vivente adhuc Pontifice, de Successoris electione tractarent. Incipit *Cum secundum Apostolum*. Clarius etiam explicavit laudatas constitutiones, quibus & nonnihil adjecit anno 1562. 7. idus Octobris, Pius IV. in sua constitutione, quæ incipit: *In eli-*

gendis, & supremam manum admovent, Gregorius XV. in sua constitutione, quæ incipit: *Æterni* anni 1621. 17. cal. Decembris, Urbanus VIII. in sua constitutione, quæ incipit: *Ad Romani* anni 1625. 5. calend. Februar., Alexander VII. in sua constitutione *Inter cæteras* anni 1669. 9. calend. Novembris, & Innocentius XII. in sua constitutione *Romanum decet* anni 1692. 10. calend. Julii. Prolixa res esset recensere singula his constitutionibus definita. Late singula capita intelliget, quicumque ad illarum lectionem se contulerit in Bullario Romano; aut apud Camardam Episcopum Reatinum, qui synopsis edidit earumdem constitutionum.

DISSERTATIO TERTIA

DE PATRIARCHIS, PRIMATIBUS, ET ARCHIEPISCOPIS.

CAPUT I.

De Origine, & Ratione harum dignitatum.

Sunt Episcopi omnes ordine pares, can. 6. caus. 7. quæst. 1., fuissent etiam omnes, uno dempto Pontifice Maximo, qui jure divino Primatum in Ecclesia tenet, pares jurisdictione, si nihil jure positivo ecclesiastico constitutum aliquando fuisset. Quoniam vero ad juris gentium regulas potestatem jurisdictionis exigi, nihil tale prohibente, immo fere suadente divino jure, ob publicam, quæ exinde manat, utilitatem, expedire visum est, ut sicut media per suprema, ita inferiora per media dirigerentur; placuit, ut non solum Romanus Antistes Episcopis omnibus præsideret, sed constituerentur Archiepiscopi supra Episcopos, supra Archiepiscopos Primates, supra Primates Patriarchæ, supra quos denique Pontifex Ma-

ximus emereret; unde, sicut in ordine variis erant Clericorum omnium gradus, ita & in difformi jurisdictione ecclesiasticæ Hierarchiæ dignitas, & majestas elegantior, & illustrior redderetur. Non poterat sane hæc disciplina obtinere, nisi quidquam suæ jurisdictionis concederet Summus Pontifex aliquod Episcopis in Episcopos alios exercendæ, quando nemo ex Episcopis in Coepiscopos vi sui Episcopatus ingenita ullam habeat prærogativam; eamque ob rem non injuria colligo, præstantiam, quæ Archiepiscopis, Primatibus, & Patriarchis constitutis accessit, cuidam veluti delegationi a Pontifice Maximo factæ tribuendam fore, quæ quidem ab initio speciale jus dici potuisset, deinde, quod ea in perpetuum facta fuerit, in jus ordinarium evasit; hoc enim est, meo judicio, quod agebat

Isidorus in can. 1. , dist. 21. , *Archiepiscopos vicem Apostolicam tenere*. Utilis est generalis ista observatio; ex ipsa enim statim deducitur , qua ratione facilius ecclesiastico jure , atque ex Pontificia voluntate, derogatum fuerit recentiore ætate potestati Archiepiscoporum , Primatum , & Patriarcharum , quam Episcoporum inferiorum; item deducitur , non mirum videri debere , quod superius diximus , si , advenientibus in Provinciam Pontificis Legatis a Latere, ab Archiepiscopis abstinendum sit ab usu quorundam suæ dignitatis insignium; insuper deducitur , Archiepiscopali , & superiorum illarum dignitatum constitutiones uni Romano Antistiti reservari; cum ex eo uno fluat illarum universarum potestas , ac jurisdictio , argumento extravag. 5. de præbendis inter communes.

Archiepiscopi dicti sunt , quasi Principes Episcoporum ; quamquam enim recentiore ætate aliquot ex ipsis deprehendantur nullos habere Saffraganeos, quibus præsent, sive quod Episcopi, qui olim illis suberant, nulli supersint, vel alio translatis, vel prorsus extinctis Cathedralibus Ecclesiis minoribus, sive quod Archiepiscopi nomen, insignia, dignitatemque sine jurisdictione Archiepiscopali ex privilegio obtinuerint; regulariter tamen in plures Episcopos certam jurisdictionem exercent; quamobrem aliquando nomine Diœcesanorum appellati fuerunt, quia diœcesis provinciam significabat, l. un. cod. ut omnes Judices; alicubi, præsertim apud Græcos, Metropolitanarum, seu Metropolitanorum, quod ut plurimum in metropolibus urbibus constituerentur, Novella 11. in principio, cap. 11. de offic. judic. ordinar., alicubi nomine Senum, vel Seniorum, uti apud Afros, quibus nulla fere certa Archiepiscopalis Ecclesia erat designata, sed tota Archiepiscopalis potestas in seniore Episcopo residebat, vix uno excepto Carthaginiensi Primæte, qui potius Primatialis in universa Africa, quam Metropolitana respectu certæ designatæ provinciæ,

jura explicabat. Ecquidem scio, apud Isidorum Hispalensem sub nomine Archiepiscoporum designatos fuisse Primates, proptereaque Archiepiscopos a Metropolitanis distinctos, quasi a minoribus majores, can. 1. dist. 21.. Verum ibidem Isidorus de etymologia potius nominis, quam de re sollicitus erat; nec qui vocabulorum etymologiam expendebat, alios Archiepiscopos nominare poterat, quam qui vere Principes essent Episcoporum, sive Primates; præcipue quum satis constare nequeat, an tum apud Hispanos Primatum nomen in usu esset, quemadmodum neque erat in usu apud Constantinopolitanos, qui Primates, seu eos, qui Metropolitanis præerant Archiepiscopos nominabant, dicta Novella 11. in principio. De numero Episcoporum, qui subesse Metropolitano debeant, nihil in sacris canonibus definitum adparet, nisi pro canonum monumentis velimus excipere inanes nugas Isidori Mercatoris, fingentis, decem, vel undecim esse debere uniuscujusque Metropolitanæ suffraganeos, in can. 2. caus. 6. quæst. 3.. Quamobrem Suffraganeorum numerum concludemus pendere ab arbitrio ejus, qui certis de causis ad novæ Metropolitanæ constitutionem deveniendum esse pro sua auctoritate decernat, juxta vulgarem, & probatam regulam, quæ suadet, a prudenti arbitrio Judicis ea pendere, quæ expresse a legibus non definiuntur, dummodo non sit numerus infra ternarium, argumento, l. 85., juncta l. 40. §. ult. ff. de verb. significat..

Quemadmodum Archiepiscopi hodie nominantur, qui pluribus Episcopis præsent, unamque provinciam regunt, ita Primates, qui supra Archiepiscopos constituti sunt, & Patriarchæ, qui etiam primatibus præsent, unusquisque pro modo divisionum constitutæ Primatiæ, vel Patriarchatus, can. 1. & 2. dist. 99., cap. 9. de offic. judic. ordinar., dicto can. 1. dist. 21.. Qui hodie Patriarcharum nomine gaudent, non omnes eodem jure censentur. Sunt enim quidam, qui-

bus certa generalis ratio, & antiquæ constitutiones in generalibus Conciliis confirmatæ Patriarcharum nomen, & dignitatem, jura denique singula concesserunt. Hujusmodi sunt Episcopus Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, præter Romanum, cujus est maxima semper præ cæteris prerogativa, ob maximum adhærentem Pontificatum, can. 6. & 7. dist. 65., can. 3. & sequentibus dist. 22., cap. 8. de major., & obed.. Alii sunt, qui singularibus quibusdam consuetudinibus, & privilegiis Patriarcharum nomen, & insignia sibi vindicaverunt, jurisdictione tamen non facile cum memoratis quatuor Orientalibus Patriarchis comparandi; tantum eam potestatem in suis provinciis explicantes, quæ Archiepiscopis, ac Primatibus competit. Hujusmodi est Bituricensis Episcopus a Nicolao I. in Epistola 19., cujus fragmentum est in can. 8. caus. 9. quæst. 3., Patriarchæ nomine donatus. Hujusmodi est Toletanus post speciale indultum Martini V. anni 1442. apud Garziam in collectione Conciliorum Hispaniæ. Hujusmodi etiam olim fuerunt apud Gothos, & Vandalos universi propemodum Occidentales Episcopi, qui se Patriarchas nominabant, uti refert Victor Vitensis in historia persecutionis Africanæ, sive Vandalicæ libr. 2.

Ut hæc magis perspicue explicentur, observandum est, in vetere civili distributione Romani Imperii quasdam designatas fuisse civitates Imperiali auctoritate, quæ metropoles nominabantur, sive matres urbes certam supra cæteras nactæ dignitatem, qualis fuit Berytus, qualis fuit Tyro, l. un. cod. de metropoli Beryto. Hanc Imperii Metropolitanam formam secuti sunt veteres Ecclesiæ Patres ita, ut in quacumque urbe metropoleos nomine insignita Archiepiscopos constituerent, Primates etiam, si Metropolis illa majore quodam, ac potiore honore frueretur. Argumenta sunt non solum apud Isidorum Mer-

catorem in can. 2. dist. 80., & in can. 1. dist. 99., verumetiam in antiquissimis germanis monumentis. Laudo canonem 9. Concilii Antiocheni ita conceptum ex interpretatione Gentiani Herveti: *Episcopos, qui sunt in unaquaque provincia, scire oportet, Episcopum, qui præest Metropoli, etiam curam suscipere totius provinciæ, eo quod in Metropolim undequaque concurrunt omnes, qui habent negotia, unde visum est, eum quoque honore præcedere; reliquos autem Episcopos nihil magni momenti adgredi sine ipso, ut vult, qui ab initio obtinuit, Patrum canon &c.* Laudo insuper canonem 17. Concilii Chalcedonensis ita conceptum: *Si qua civitas potestate Imperiali novata est, aut si protinus innovetur, civiles dispositiones, & publicas ecclesiasticarum quoque Parochiarum ordines subsequantur.* Addi potest Concilium Taurinense temporibus Siricii celebratum, in quo ita lego can. 3. *Illud deinde inter Episcopos urbium Arelatensis, & Viennensis, qui de Primatus apud nos honore certabant, a sancta Synodo definitum est, ut, qui ex eis adprobaverit, suam Civitatem esse Metropolim, is totius provinciæ honorem Primatus obtineat, & ipse juxta canonum præceptum ordinationum habeat potestatem.* Forte diutius, aut perpetuo perduravisset sic stabilita disciplina, nisi duo exinde gravia emerissent incommoda. Primum suboriebatur ex frequenti mutatione regiminum ex scissione superiorum profecta; unde fiebat, ut huc illuc annuis fere vicibus Metropoles transferrentur. Alterum ex ambitu quorundam Episcoporum, qui importunis precibus apud Principes instabant, ut civitas, cui præerant, in Metropolim erigeretur, eaque ratione a suo Metropolitanano eximerentur ipsi, & metropolitanam dignitatem induerent. En rationem, quare Innocentius I. in Epistola 18. ad Alexandrum Episcopum Antiochenum, qui Patriarchico jure de divisione metropoleon decreturus erat, ita scripserit: *Quod sciscitaris, utrum divisis imperiali judicio provinciis, ut due Metropoles fiant, sic duo Metropolitanæ Episcopi debeant nominari, non vere visum est, ad mobilitatem ne-*

cessitatum mundanarum Dei Ecclesiam commutari, honoresque, aut divisiones perpeti, quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator. Referuntur hæc nomine Nicolai I. in can. 1. dist. 10.. En insuper causam, quare Concilium Chalcedonense in can. 1. dist. 101. aliud statuerit occasione controversiæ concitatae inter Photium Tyri, & Eustathium Beryti Episcopos; quando Eustathius ex ambitu impetraverat ab Imperatoribus, ut æquo jure Metropolis Berytus esset, ac erat Tyrus, dicta l. un. cod. de metropoli Beryto, unde se faceret Photio parem. En denique causam, quare Gelasius semel constitutas dioceses, seu metropolitana jura perpetuo immutabilia esse dixerit in can. 5. caus. 16. quæst. 3..

Diversa sane ratio fuit constituendarum Patriarchalium Ecclesiarum, quarum forma primam originem habuit ex singulari reverentia in Petrum Apostolorum Principem, & ejus successores in Episcopatu semel, & quodcumque suscepto; quo spectat, quod scribebat Innocentius I. in Epistola modo laudata ad Alexandrum Antiochenum de honore Antiochenæ Sedis, ibi: *Advertimus, non tam pro civitatis magnificentia hoc eidem attributum, quam quod prima primi Apostoli Sedes esse monstretur, ubi & nomen accepit religio christiana, & quæ conventum Apostolorum apud se fieri celeberrimum meruit, quæque urbis Romæ Sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se, consummatumque gaudet.* Antequam enim Petrus Apostolorum Princeps Romam venisset, Pontificatum maximum in eadem urbe constituturus, & Antiochenam per se Ecclesiam rexerat, & Alexandrinum per Marcum discipulum. Eam ob rem Sedes illæ singulari honore insignitæ Patriarchales dici cœperunt, visæque sunt dignæ, quibus majora quædam jura, quam cæteris, concederentur. Summo igitur jure duæ dici possunt Patriarchales Ecclesiæ præter Romanam, nimirum Alexandrina, & Antiochena, quamquam & in hoc Petrus visus fuerit secu-

tus publici regiminis formam, dum tanquam Princeps Episcoporum omnium clarissimas urbes selegit, in quibus gereret Episcopatum, Alexandriam totius Ægypti Principem, Antiochiam Regnam Orientis, in qua primos Christianos fuisse testatur S. Lucas in actis cap. 11. vers. 27., & Romam toti Imperio donantem. Multo postea numerum Patriarchalium Ecclesiarum auxerunt, quasi privilegiario jure Ecclesia Hierosolymitana, & Constantinopolitana; illi enim singularis honor accessit, quod Hierosolymis omnia fere Redemptionis nostræ mysteria cœpta, absolutaque fuerint a Christo Domino; isti, quod, translato ab urbe Roma Constantinopolim Imperio, tanquam nova Roma haberi cœpit, concessumque, ut quoniam Pontificatus maximus, idemque unus, & individuus penes unum Romanum Episcopum perpetuo adhærebat, saltem simile jus Patriarchatus Constantinopolitano Antistiti tribueretur. Cæterum proprie istæ Sedes Patriarchales dici non poterant, quod neutram Sedem tenuerit Petrus; non Constantinopolitanam, uti nemo dubitat, non Hierosolymitanam, quam tenebat Apostolus Jacobus, quemadmodum legimus in can. 2. dist. 66.. Quamobrem Nicolaus I. ad Bulgaros ita scribebat cap. 92. *Desideratis nosse, quot sint veraciter Patriarchæ. Veraciter illi habendi sunt Patriarchæ, qui Sedes Apostolicas per successiones Pontificum obtinent; id est, qui illis præsunt Ecclesiis, quas Apostoli instituisse probantur, Romanam videlicet, & Alexandrinam, & Antiochenam.* Sunt, qui putant, Hierosolymitanum Patriarchatum jam in Nicæno I. Concilio constitutum fuisse, in conspectu canonis 7. dist. 65.. Ego vero his adsentire non possum, quando ex eodem canone constat, certum quidem honorem Hierosolymitano Episcopo fuisse delatum, adjecta tamen clausula: *manente Metropolitanæ Civitati propria dignitate.* Immo ex Epistola Hieronymi ad Pammachium liquet, temporibus sancti ejusdem viri adhuc Hierosolymitanum Episco-

pum, qui tunc erat Joannes de Origenistarum, & Arrianorum erroribus valde suspectus, revera obnoxium fuisse, tanquam Metropolitæ, Episcopo Cæsariensi, & tanquam Patriarchæ, Episcopo Alexandrino. Non tamen inficias iverim, quominus singularis ille honor delatus Episcopo Hierosolymitano in Concilio Nicæno, occasionem dederit, ut paulatim dignior fieret, & tandem recentioribus sæculis Patriarchalia jura obtineret. Quod si quærat, in quo singularis ille delatus honor consisteret, dixerò, eo referendum esse, ut Episcopus in urbe Ælia post Hierusalem funditus eversam prope Hierusalem ædificata constitutus, eodem jure censeretur, quo olim Hierosolymitanus ipse Episcopus habebatur, quasi idem esset & Æliensis, & Hierosolymitanus Episcopatus. Paulo fusius hæc adnotavi in meis animadversionibus in Gratianum ad dictum canonem 7. dist. 65. Constantinopolitanus Patriarchatus non statim constitutus fuit, ac Constantinus Imperialem in eam urbem transtulit Sedem. Revera in canone 6. Nicænæ Synodi temporibus Constantini celebratæ duorum tantum Patriarcharum jura firmantur, can. 6. dist. 65. Aliquid novi constitutum primo videretur in Concilio Constantinopolitano I. can. 3. dist. 22. Verum & canon iste nonnullis viris eruditissimis tanquam apocryphus censetur, ex eo præsertim, quod recentiores Constantinopolitani Antistites, qui nullum non lapidem moverunt, ut potestatem suam amplificarent, eo nunquam usi fuisse deprehendantur: item qui canonem illum genuinum crediderunt, tradidere, canonem eundem non fuisse in Ecclesia receptum, quasi editum, jam dissoluto Concilio, a paucis Episcopis, qui plus æquo Episcopo Constantinopolitano favebant. Denique nonnulli existimaverunt, in eo canone concessum quidem fuisse singularem Constantinopolitano Episcopo honorem causa Imperialis urbis, in qua Episcopatum gerebat, non ipsa, & ge-

neralia jura Patriarchatus. Primus, meo judicio, Patriarchalem dignitatem, & jura sibi asseruit Anatolius tempore Concilii Chalcedonensis, qui inter canones furtim eidem Concilio adjectos & illud adponi curavit, ut Constantinopolitana Ecclesia jure Patriarchalis haberetur, can. 46. caus. 11. quæst. 1., & clarius in canone 28. inter Chalcedonenses. Interea Constantinopolitani Antistites & nomen, & dignitatem Patriarchicam sibi vindicabant, qualiscumque tandem esset Chalcedonensis canonis auctoritas; Imperatores autem de honore solliciti urbis Imperialis, & id Constantinopolitanis Episcopis facile indulgebant, unde Leo, & Anthemius Acacium, l. 16. cod. de sacros. Eccles., & Justinianus Epiphanium Patriarcham appellavit in inscriptione legis 7. cod. de summa Trinitate, l. 43. cod. de Episc., & cler., l. 34. cod. de Episcop. audient., qui etiam curavit, ut Constantinopolitana Ecclesia supra cæteras, una excepta Romana, efferretur, l. 24. cod. de sacros. Eccles. ibi: *Constantinopolitana Ecclesia omnium aliarum est caput*, & Nov. 131. cap. 2. ibi: *Sancimus, secundum earum definitiones Sanctissimum senioris Romæ Papam primum esse omnium Sacerdotum; beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos novæ Romæ secundum habere locum post Sanctam Apostolicam senioris Romæ Sedem; aliis autem omnibus Sedibus præponatur*. Accessit his Græcorum omnium consensus in Concilio Trullano, cujus monumentum extat in canone 6. dist. 22., paulatim vero & id generaliter receptum est, uti liquet ex can. 7. dist. 22., ex quibus etiam canonibus constat, quisnam demum receptus fuerit eorundem Patriarcharum ordo: Nimirum post Romanum locus statim concessus Constantinopolitano, deinde Alexandrino, tertio Antiocheno, ac postremo Hierosolymitano. Has omnes Patriarchales Sedes tandem professus est se amplecti Innocentius III. in cap. 8. de majorit. & obedientia.

CAPUT II.

*De potestate Archiepiscoporum, Primatum, & Patriarcharum in sub-
jectos Antistites.*

Huc referendi sunt titulus 10. libr. 1., & titulus 31. libr. 5. *Decretalium.*

Quid interesset, investigavisse altis-
simam Archiepiscoporum, Prima-
tum, & Patriarcharum originem,
nisi viam exinde stratam agnosceremus
ad inquirendam illorum auctoritatem,
atque jurisdictionem? Qua in re de Ar-
chiepiscopis tantum loquar; etenim quod
de istis dicitur respectu suffraganeorum,
idem fere intelligendum velim de Præ-
latis Archiepiscopo majoribus respectu
Antistitum, sive Metropolitanorum sub
illorum Primatu, vel Patriarchatu cons-
titutorum. Itaque generaliter in primis
ajo, Archiepiscopis, uti Archiepiscopis,
illud tantum competere, quod vel sacris
canonibus fuerit expresse concessum, vel
longa consuetudo moribus concessum
fuisse demonstrat, vel privilegium sin-
gulare tribuerit, adeo ut de certa juris
specie contendens Archiepiscopus adver-
sus Episcopum actoris quodammodo
personam sustinere debeat, in se suscep-
to onere probationis. Hujus regulæ ra-
tio in eo posita est, quod, ut in capite
præcedente demonstratum est, Episcopi
omnes infra Pontificem Maximum cons-
tituti vi suæ dignitatis pares sint, nec
alteri detur singularis prærogativa in al-
terum, nisi hæc veluti decisa quodam-
modo a dignitate Pontificis Maximi ac-
cesserit, instar vel tacite, vel expresse
mandatæ jurisdictionis. Juxta hanc regu-
lam controversias definivit inter Bitu-
ricensem, & Narbonensem Episcopos Ni-
colaus I. in can. 8. caus. 9. quæst. 3.,
& Nicolai vestigia secutus Innocentius III.
inter Episcopos Tyrensem, & Hieroso-
lymitanum in cap. 9. de offic. jud. ordi-
nar., ubi traditur, esse *in sacris canoni-
bus definitum, Primates, vel Patriarchas ni-
bil juris præ cæteris habere, nisi quantum sa-*

*cri canones concedunt, vel prisca illis consue-
tudo contulit ab antiquo... præterquam si
Apostolica Sedes aliquam Ecclesiam, vel Rec-
torem ipsius quolibet speciali privilegio de-
creverit honorare.* Idem Innocentius III. hoc
argumento usus est in cap. 2. vers. *nec quod
de cessione* de translat. Episc.. Similiter Ho-
noriu III. in cap. 15. de temporibus or-
dinationum solvit Episcopum a mandato
Archiepiscopi exequendo, propterea quod
*ejusmodi dispensatio a canone minime esset
permissa Archiepiscopo.* Denique & In-
nocentius IV. in cap. 1. de suppl. ne-
glig. Prælat. in 6. coercuit intra limites
Archiepiscopalis jurisdictionis Rhemen-
sem Antistitem, qui nova quædam mo-
litus fuerat in provincia, hac ratione
proposita: *Cum id non inveniatur a jure con-
cessum.* Ad tria summa capita redigitur
Archiepiscopalis jurisdictio: vel enim
respicit personas subjectorum Antistitum,
qui & Suffraganei appellantur, ex eo,
ut puto, quod in Concilio Provinciali
Metropolitano proponenti suffragium fer-
re solent; vel respicit Ecclesias totius
provinciæ; vel denique respicit personas
illorum, qui Suffraganeis obnoxii sunt,
seu qui Suffraganeorum diocæsani ap-
pellantur. De prima jurisdictionis specie
in hoc capite agendum est, reservata trac-
tatione aliarum in subsequente.

Itaque si vetus jus respiciamus, po-
testatem suam Metropolitanam in Suffraga-
neorum personas vix exercebant extra
Concilia Provincialia, quorum eam po-
tissimum ob causam frequens erat con-
ventus. Quamobrem vix Metropolitanorum
jurisdictio ab jurisdictione eorum-
dem Conciliorum secernebatur, nisi in
iis, in quibus & de Metropolitano ipso
Concilia judicabant, Metropolitanum

ipsum Concilia ordinabant, ordinatumque consilio adjuvabant, can. 1. 2. 4. & passim caus. 9. quæst. 3. cap. 9. de clericis non resident. Quippe saluberrime cautum erat, ut, quemadmodum nihil grave agere poterant Episcopi Suffraganei in diocesi sine Metropolitanis consilio, ita nihil grave agere posset Metropolitanus in provincia sine consilio Suffraganeorum, quod aperte legimus in canone 9. Concilii Antiocheni; quasi idem generalis ordo servaretur respectu provinciæ ab Archiepiscopo, quod ab Episcopo servandum esset respectu diocesis; unde fieret, ut sicut Episcopo cætus clericorum consilium præbebat in Diocesanis, ita Archiepiscopo cætus Episcoporum præberet consilium in Provincialibus negotiis. Veteris hujus disciplinæ vestigia quædam adhuc servanda voluit Concilium Tridentinum in sess. 23. de Ref. cap. 1., ubi certa reservatur jurisdictio aut Metropolitanis, aut Synodo Provinciali, quum in causam Episcopalis absentia sit inquirendum. Postquam vero perraro celebrari cœperunt Provincialia Concilia, ab uno Metropolitanis exerceri consuevit in Suffraganeos jurisdictio, & in certis causis, si quæ de Metropolitanis judicanda fuissent, senior ex Suffraganeis quamdam exercuit potestatem, uti in specie residentia a Metropolitanis non negligenda sanxit Concilium Tridentinum in dicto cap. 1.

Prima potestas Archiepiscoporum in Suffraganeos ea erat, ut electum Suffraganeum confirmarent, ac consecrarent, & quidem olim in Provinciali Concilio, deinde vero etiam extra Concilium postquam scilicet raro Provinciales Synodi celebrari cœperunt; quamquam etiam tum caveri saluberrime debuit, ut in ordinatione Suffraganei cum Archiepiscopo præsentem intervenirent duo Comprovinciales Episcopi, quasi in eo ternario Antistitum numero quædam veluti Synodi figura agnosceretur, juxta generalem jureconsultorum traditionem, qui non nisi tribus saltem personis collegium

constare docuerunt, l. 85. ff. de verb. signif. Viguit hæc disciplina integra etiam temporibus Gregorii IX., quamquam enim Episcoporum electio a clero, vel capitulo Cathedralis vacantis Ecclesiæ consentiente de populo esset celebranda, confirmatio tamen electionis, & consecratio electi potissimum a Metropolitanis pendeat, can. 5. dist. 51., can. 1. 2. 4. & sequentibus dist. 65., cap. 11. 20. 32. de electi., cap. 1. & 2. de translatione Episc., cap. 10. de offic. jud. ordin., cap. 6. de tempor. ordinat., cap. 35. de appellatione. Difficultas in hanc rem emergit ex Novellæ Justiniani 137. cap. 4., ubi duplicis generis Provinciales faciendæ annuæ Synodi memorantur; una apud Patriarcham, ad quam convenire deberent Episcopi a Patriarcha ordinati, & *qui non habent jus alios Episcopos ordinandi*; altera apud Metropolitanum uniuscujusque provinciæ, ad quam convenire deberent Episcopi a Metropolitanis ordinati. Petrus de Marca in libr. 1. de concord. Sacerdot., & Imper. cap. 7. num. 3. observat, verba illa Justiniani textus esse emendanda, legendumque; omissa particula negativa, & *qui habent jus alios Episcopos ordinandi*; ait enim, nullum futurum verborum sensum, si negativa particula retineatur. Nota tamen Baluzius, in editionibus Haloandri, & Scrimgeri haberi negationem, eandem autem extare etiam in vetustissimo, & optimo codice Græco Bibliothecæ Colbertinæ. Photius in Nomocanone tit. 8. cap. 8. ad hanc Novellam respiciens, contentus fuit eam ita in epitomen reddere, ut traderet, Metropolitanos apud Patriarcham, & Episcopos apud Metropolitanum causa Synodi singulis annis convenire oportere. Aptius Balsamon in notis ad canonem 8. Concilii Trullani adnotavit, abs Justiniano decretum fuisse, ut ad Synodum Patriarchalem convenirent omnes Metropolitanis, qui sane habebant jus Episcopos ordinandi, sed & præter illos Metropolitanis aliquot, quibus nulli Episcopi suberant, quique

propterea facultatem Episcopos ordinandi non habebant, quales ait fuisse inter cæteros Archiepiscopum Derci, Messanæ, Parii, & Apri. Ego vero adhuc dubitaverim, an ea, quæ Balsamon sub finem sæculi duodecimi tradebat, congruerent temporibus Justinianeis, quasi jam Justiniani temporibus essent Metropolitanis Episcopi sine Suffraganeis constituti. Quamobrem Petri de Marca emendatio vim codicibus inferre mihi videtur, Photii explicatio non eludere difficultatem, & Balsamonis interpretatio minus congruere; atque ego potius censeo, retinendum esse textum Justinianæ Novellæ, vitiumque agnoscendum interpretis, qui eam ex Græco in latinum idioma traduxit; etenim particula illa græca $\mu\alpha$, quam Latinus Interpres voluit significare *non* in illis verbis *& qui non habent jus alios Episcopos ordinandi*, potius significabat *quinimmo*, quemadmodum id quandoque significare monent Græcæ linguæ peritissimi viri; quem sensum si faciat, clara erit, & nullam amplius difficultatem ingeret Justiniana Novella, in qua ita legetur: *qui ab ipsis ordinati sunt, & qui quinimmo habent jus alios Episcopos ordinandi*. Ad idem etiam propositum pertinet inter cæteros canon 6. dist. 65. editus adversus Meletium, qui contempto Alexandrino, cui suberat Patriarcha, Episcopos solus in Alexandrino Patriarchatu ordinare non dubitabat; quamobrem statuendum opportune fuit, ut eadem ratione, qua Romanus Episcopus tanquam Metropolitanus Romanæ Provinciæ Suffraganeos suos, ita & suos Alexandrinus ordinaret; quæ est germana Nicæni canonis interpretatio, quidquid nonnulli ex Catholicis minus accurate, quidquid hæretici universi maligno animo, & insigni perfidia ex eo tradiderint; quemadmodum ego jam observavi in meis animadversionibus in Gratianum. Hæc vero hodie fere exoleverunt, postquam translatio primum in cap. 2. de translat. Episc., deinde confirmatio, ac consecratio Episcoporum

fuit Sedi Apostolicæ reservata, adeo ut cum olim tempore suæ consecrationis Episcopi jurare solerent apud Metropolitanos ordinantes, se munus suum juxta canonum regulas executuros, hodie jusjurandum idem nonnullis adjectis præstare soleant Pontifici Maximo, a quo, vel cujus mandato ordinantur, cap. 4. de jurejurando, cap. 8. de reb. eccles. non alienandis.

Præterea illud Archiepiscoporum auctoritate tribuitur, ut Suffraganeos, vel officium suum contra jus excedentes, vel juris præcepta minime exequentes coerceant, immo & aliquando ad sui potestatem aliqua trahant, executuri ipsi, quod Suffraganei aut generalibus canonibus, aut superiorum mandato inobedientes minime impleverint. Qua tamen in re causæ a causis distinguendæ sunt. Vel enim talia sunt negotia, quæ si Suffraganeus egerit, excedendo officium suum, ex generali juris præscripto retractare non potest, qualis est pronuntiatio sententiæ, qua dicta omnis in judice notio cessat, l. 4. & 55. ff. de re judicata, aut quæ si Suffraganeus negligendo omiserit, abs jure suo cadit ob certa tempora legibus definita, intra quæ Ordinarius agat, qualis est beneficiorum collatio intra sex menses faciendæ. In his sane speciebus ad Metropolitanum fit devolutio, ut ipse modo negotium perperam ab Ordinario gestum retractet, modo rem gerat ab Ordinario prætermisam. Hinc pronuntiata ab Ordinario iniqua sententia, omnis causæ cognitio appellatione interposita, item non collato intra legitimum tempus ab Ordinario beneficio, collatio beneficii ad Metropolitanum devolvitur, can. 7. 15. 35. & 37. caus. 2. quæst. 6., cap. 3. & 5. de suppl. neglig. Prælat.. Hanc causam puto, quare in can. 3. caus. 9. quæst. 3. statutum fuerit, Œconomum ab Episcopo non designatum juxta veteres canonicas sanctiones a Metropolitanis designari debuisse; quare item, mortuo Suffraganeo, nullis existentibus administris,

qui curam rerum Episcopaliū in dice-
cesi gerant, administratio Metropolitanō
competat, can. 48. caus. 12. quæst. 2.,
quare insuper Visitator Sedi suffraganeæ
vacanti, negligente capitulo, per Archi-
episcopum detur, cap. ult. de suppl. neg-
lig. Prælat. in 6.; quare denique in
Concilio Tridentino cautum fuerit, ut
non constituto Vicario a Capitulo Cathe-
dralis Ecclesiæ, Sede vacante, ejus cons-
titutio ab Archiepiscopo fiat, sess. 24. de
ref. cap. 16. Vel ejusmodi negotia sunt,
in quibus explendis aut nullum certum
tempus designatum fuit Episcopo, aut
in quibus utut perperam gestis non vi-
detur Episcopus sua omnino functus ju-
risdictione, manente adhuc integra pe-
nes illum retractandi facultate: tum ve-
ro Metropolitanī potestas in eo versabi-
tur, sive ex officio, cum de re publi-
ca agitur, sive proposita querela ab iis,
quorum interest, in causis privatorum,
quæ sane querelæ propositio nonnihil
differt ab appellatione a sententiis inter-
ponenda, juxta capitulum 1. de officio
Legati, cap. 5. de offic. ordin. in 6., &
Clement. 4. de electione, ut Episcopum
reprehendat, corrigat, & suum munus
rite exequendum, adhibitis juris reme-
diis, adigat, can. 3. caus. 9. quæst. 2.,
can. 3. caus. 10. quæst. 3., cap. 11. de
suppl. neglig. Prælat., cap. 1. eod. tit.
in 6. Concil. Trident. sess. 28. de ref.
cap. 18., neque Archiepiscopus ipse
alias proprio officio vices Suffraganei
supplebit, quam si sublata spes videatur
futurum, ut Suffraganeum monitis ad-
quiescat, ac morem gerat, cap. 8. de
offic. judic. ordinar. Juris remedia sunt
paterna primum admonitio, atque cor-
rectio, deinde indictio censurarum,
cap. 29. de præbend., cap. 52. de sen-
tent. excomm., cap. 1. §. ult. de offic.
ordin. in 6., quamquam in censuris in-
dicendis servandus sit modus, & qualis
præstitutus etiam fuit Apostolicis Dele-
gatis in cap. 2. de offic. deleg. in 6.,
videtur enim Archiepiscopus, uti dictum
superius est, in hac re delegatum Ponti-

ficis Maximi agere. Non tamen potest eo
progredi Metropolitanus, ut Episcopum
extrema pœna anathematis damnet, aut
deponat; id enim licet olim concedere-
tur Synodis Provincialibus, quo tempo-
re maxima erat istarum auctoritas, jam-
diu tamen obtinuit, ut Romano Ponti-
fici reservetur, cap. 2. de translat. Episc.
Hinc est, quod hodie in criminalibus
Episcoporum causis, in quibus ad depo-
sitionem ex censura canonum devenien-
dum esset, nulla supersit Metropolitanis
jurisdictio, Concilio Tridentino sess. 13.
cap. 8., & sess. 24. cap. 5. de reform..

Dixi, procedere posse Metropolita-
nos ad coercendos excessus, supplendosve
defectus Suffraganeorum vel interposita
appellatione, vel querela, præterea non
nihil differre inter appellationem, &
querelam. Id, ut paucis explicem, dico,
exitu inspecto, nihil differre inter appel-
lationem, & querelam; quia per utram-
que illud agitur, ut Suffraganeus in offi-
cio contineatur. Duo tantum sunt dis-
criminis capita, quorum primum est ex
parte illius, qui vel querelam, vel ap-
pellationem proponit, alterum ex parte
causarum, in quibus vel querela propo-
nitur, vel appellatio. Quoad primum
spectat, observo, eum, qui querelam
proponit, non fungi vice actoris apud
Metropolitanum, sed tantum certam cau-
sam deferendo ad Metropolitanum, ex-
citare officium ejusdem Metropolitanī,
ut ipse quasi sponte, & re secum ma-
ture pensata, adversus Suffraganeum
agat, ab eo rationes gestorum exigat,
atque, ubi opus esse videatur, emendet;
eodem modo, quo in criminalibus cau-
sis sese res habet, ubi crimina non per
accusationem, sed per denuntiationem
vindicanur; tunc enim denuntiator non
ipse judicium instituit, nec actoris per-
sonam sustinet, sed tantum occasionem
judici præbet, ut ipse ex offic. inquirat.
Secus contingit in appellatione; qui
enim appellat, actor est, ipse judicium
instituit, atque in judicio contendere
debet eousque, quo sententia pronun-

tietur. Quod ad secundum attinet, observo, eas causas per appellationem abs judicio Suffraganei ad Metropolitanum deferri, quæ in utilitate privatorum versantur, in quibus servanda est forma judicii; in quibus denique ii, quorum interest, possunt hinc actoris, illinc rei personam sustinere. Si autem tales sint causæ, in quibus versatur bonum publicum, aut in quibus judicii forma ex canonum præcepto servari non debet, aut denique in quibus ii, quorum interest, nequeunt actoris vicem sustinere, nec reum habent, contra quem actionem instituant, tum non appellatio, sed querela proponitur. Exemplum est in eo, qui conqueratur apud Metropolitanum de Episcopo, propterea quod Episcopus, non obstantibus causarum adjunctis, quibus ex Tridentino Concilio dispensandum esset a matrimonialibus denuntiationibus, nihilominus dispensare renuerit; quia scilicet causæ istæ extra figuram judicii cognoscuntur, uti liquet ex cap. 1. sess. 24. de ref. matrim.. Neque his opponatur capitulum 1. de offic. Legati, ubi Alexander III. duplicem agnoscens in Cantuariensi Antistite dignitatem, id est, Metropolitanam, & Legati Apostolici, ait, non aliter uti Metropolitanum posse judicare, quam si causæ ad ipsum per appellationem referantur, ast uti Apostolicum Legatum etiam eas causas definire posse, quæ ad eum per querimoniam deferrentur. Siquidem observo ibidem nomine causarum per querimoniam referendarum intelligi non eas, quæ in forma judicii proponi non possunt, has enim etiam jure Metropolitico licuisset definire Episcopo Cantuariensi; sed eas, quæ in forma judicii erant proponendæ, quæ sane in prima, ut ajunt, instantia, ne sub prætextu quidem querelæ, proponi non potuissent coram Metropolitanis, idque, ut judiciorum ordo servaretur, qui postulat, primum apud Episcopum judicium institui; tum demum autem proponi etiam potuissent ex sententia Alexandri III.

coram illo Archiepiscopo tanquam Legato Apostolicæ Sedis, quasi querela proposita, Legatus ad se posset avocare causas apud Episcopos cœptas, necdum ad finem perductas, quemadmodum liquet ex toto rescripti contextu, præsertim in cap. un. de offic. Legati in collectione 1. Decretalium. Has causarum avocationes olim receptas fuisse, nos dubitare non sinit Concilium Tridentinum in cap. 20. sess. 24. de ref., ubi ad tuendam Episcopalem jurisdictionem certus fuit impositus modus. Itaque ut hæc invicem concinant, concludo, ad Archiepiscopum tum demum per modum querelæ confugi posse, cum non agitur de causis in figura judicii expediendis, & in quibus frustra appellandi facultas speraretur. Neque enim in istis adeo libera relinquenda erat Episcopis inferioribus voluntas, ut nulli superiorum judicio subjacerent, concedendaque saltem querela ad Archiepiscopum deferenda, ubi deficeret penitus appellatio.

Alia Metropolitanorum in Suffraganeos exercenda potestas est, ut illos possint ad Provinciale Concilium convocare, atque adigere, quemadmodum superius dictum est, ubi de Provincialibus Conciliis ageretur. Eo spectat antiquus illeritus, quo Episcopi jurejurando sese obstringebant Metropolitanis, quum consecrarentur, ut quotannis ad Sedem Metropolitanam accederent, cap. 4. in fine de jurejurando, propterea quod nimirum quotannis Provincialis Synodus celebraretur; quemadmodum qui ordinabantur a Pontifice Romano, spondebant, se quotannis Apostolica limina visitaturos, vel per se, si diocesis non procul ab urbe distaret, vel per procuratorem, si in remotis agerent, nisi chirographo misso se ab ea obligatione certis ex causis liberari postulavissent, can. 4. dist. 93.. Postquam vero consecratio Episcoporum fieri cœpit apud Sedem Apostolicam, & idem jusjurandum, quod olim Metropolitanis consecranti-bus præstabatur, præstari cœpit Pon-

fici Maximo, Episcopi spondere cœperunt, se quotannis Apostolica limina visituros, seu ad Sedem Apostolicam ituros, nisi ab ea obligatione Pontificio rescripto absolverentur, dicto cap. 4. de jurejurando, quamquam Sixtus V. in sua constitutione, quæ incipit: *Romanus Pontifex*, huic obligationi certum modum adjecerit, inter cætera contentus, ut singulis trienniis Episcopi eadem limina visitent, aliis etiam, pro ratione remotarum provinciarum, visitatione ad quadriennium, vel ad quinquennium, vel etiam ad decennium prorogata. Post hæc observata intelligimus, quare Tridentinum Concilium in sess. 24. cap. 2. de reform. vers. *Nec Episcopi* declaraverit,

Episcopos adstringi non posse, ut quotannis ad Sedem Metropolitanam accedant, quod intellige extra causam Concilii Provincialis. Neque enim Episcopi Suffraganei idem jusjurandum, quod olim præstabant, hodie amplius præstant Metropolitanis suis, utpote a quibus amplius non consecrantur.

Denique ea potestas in Concilio Tridentino sess. 23. cap. 1. de reformat. reservata fuit Metropolitanis, ut, si Suffraganeus velit abesse a Diœcesi, causas illi discutiant, & in scriptis probent; quamquam, ubi recepta est constitutio Urbani VIII. anni 1634. die 7. Decembris, earum causarum discussio, ac probatio hodie Pontifici Maximo reservetur.

CAPUT III.

De potestate Archiepiscoporum, Primatum, & Patriarcharum in Ecclesias, & Subditos Suffraganeorum.

Huc referendus est iterum titulus 10. libr. 1., & titulus 28. libr. 2.

QUOD Archiepiscopi, iisque superiores Prælati suppleant defectus, corrigantve excessus suorum Suffraganeorum, colligere facile possumus, valere ipsos, & utilitati Ecclesiarum Cathedralium in sua Provincia existentium certis in casibus jus dicendo prospicere, & privatorum in eadem Provincia consistentium commodis, ubi opus videatur, consulere, can. 1. dist. 21., can. 2. caus. 9. quæst. 3.. Non tamen id Prælati eisdem, quandocumque eis libuerit, est concedendum, ne alias suffraganeorum potestas turbetur. Quod primum attinet ad Ecclesias Cathedrales suffraganeas, deputabunt quidem Archiepiscopi Œconomos, Sede suffraganea vacante, si Capitulum Sedis suffraganeæ id facere negligat, Concil. Trident. sess. 24. de ref. cap. 16., juncto can. 48. caus. 12. quæst. 2., & cap. ult. de suppl. neglig. Prælat. in 6., vacantia beneficia a negli-

gentibus Ordinariis non collata ipsi conferrent, cap. 3. & 5. de suppl. neglig. Prælat., & alia his similia, in quibus, uti in capite præcedente dictum est, jus devolutionis explicatur; sed ubi nullus sit cohibendus Prælatorum inferiorum excessus, aut nullus supplendus defectus, certis limitibus Archiepiscoporum jurisdictio coercetur, quos minime transgrediantur. En paucis descriptam, & ad quatuor summa capita redactam in hac parte metropolitanam jurisdictionem; nimirum primum est respectu honoris, quem Ecclesiæ inferiores debent Ecclesiæ Metropolitanæ: alterum est respectu conformitatis in tota Provincia in omnibus Ecclesiis, duce Metropolitanano, observandæ: tertium est respectu illorum locorum, quæ licet in Provincia Suffraganei sita sint, abs jurisdictione tamen ejus proponuntur exempta: quartum denique in visitatione consistit. Singula breviter percurramus.

Igitur in primis poterit Archiepiscopus quædam curare in Ecclesiis Suffraganeorum, quibus certus honor a Suffraganeis Ecclesiis erga Metropolitanam deferatur: atque huc refertur facultas mittendi Quæstores in totam Provinciam causa erigendæ, vel reparandæ Ecclesiæ Metropolitanæ, non quidem jubendo, ut eleemosynæ a Provincialibus tribuantur, sed rogando, monendo, cap. 1. de pœnitent. & remission. in 6.. Neque enim Episcopi suffraganei eos impedire possunt, quamquam facultatem habeant investigandi, nunc revera ii fuerint ab Archiepiscopo missi. Neque in contrarium dicas, in Concilio Tridentino abolita fuisse Quæstorum officia, sess. 5. cap. 2. in fine, & sess. 21. cap. 9. de reform., id enim tantummodo pertinet ad pravos illos Quæstores, qui eo tempore falsas indulgentias venditabant, quorum abusus jam pridem damnaverat in Lateranensi Concilio Innocentius III. in cap. 14. de pœnit. & remission., Clemens IV. in cap. 11. vers. *Compescendi* de hæreticis in 6., & Clemens V. in Clementina 2. de pœnit. & remiss..

Secundo poterit Metropolitanus ea in tota Provincia statuere, ex quibus unitas disciplinæ in eadem emergat. Quamquam enim verissimum sit, unitatem Ecclesiæ in fide consistere potissimum, nec repugnare unitati varietatem disciplinæ, immo & hanc plurimum conferre ad elegans quoddam Ecclesiæ ejusdem decus, & ornamentum; quia tamen ideo varietas disciplinarum ex eo est opportuna, quod quæ uni Regioni conveniunt, non satis apta esse alteri possunt, facile sequitur, maxime enitendum esse, ut in una Provincia una, eademque disciplina servetur; quum inverosimile non sit, populum in una Provincia consistentem facile eisdem moribus regi, & uno veluti agendi principio commoveri. Hæc ratio est, quare Toletani Patres in can. 13. dist. 12. constituerint, ut omnes Provinciales unum, eundemque in psallendo tenerent modum; quem

in Metropolitana Sede novissent institutum, nec aliqua diversitate cujuscumque ordinis, vel officii a Metropolitana se paterentur Sede disjungi. Hæc ratio est, quare in can. 31. de cons. dist. 1. cautum legamus, ad celebranda divina officia ordinem, quem Metropolitanii tenent, comprovinciales observare debere, quemadmodum etiam legitur in can. 31. de consecr. dist. 2.. Hæc ratio est, quare Innocentius III. nonnullas exhibens Cantauriensi Episcopo regulas ad simoniacos coercendos in cap. 30. de simonia, cum monuit in fine, ut Episcopis suis injungeret, ut eam formam per suas diœceses observare studerent. Quæ tamen ita intelligenda sunt, ut nihil detrahatur illis, quæ aut probabili consuetudine, aut singulari privilegio in aliqua diœcesi recepta deprehendantur; quum evenire quandoque possit, ut uni diœcesi conveniant, quæ in aliis forte diœcesibus minus opportuna, aut congrua forent. Hinc fuit, ut ad jurisdictionem Archiepiscopi pertineat, pravos in Provincia subortos mores damnare, damnandosve Suffraganeis Episcopis præscribere, cap. 3. de institution., cap. 11. & 18. de filiis presbyter., etiam publicato in singulis totius Provinciæ Ecclesiis edicto, argumento cap. 1. de suppl. negligent. Prælat. in 6.. Hinc etiam fuit, ut Archiepiscopi certis personis interdiceret possint, ne in aliqua diœcesi Provinciæ prædicationem evangelicam ob-eant, quando nimirum prævident, ex aliquorum dolo vel mores, vel disciplinam posse corrumpi, cap. 11. de privilegiis. His proximum est, quod statutum fuit in Tridentino Concilio sess. 23. de ref. cap. 18. in fine, nimirum ut quando in Provincia aliquot sunt diœceses adeo inopes, ut in iis ex Ecclesiarum redditibus clericorum Seminarium erigi commode nequat, Archiepiscopus cum duobus Suffraganeis Episcopis Cathedralem seligat, in qua Seminarium ipse erigat, atque instituat ad clericalem totius Provinciæ utilitatem.

Tertio etiam enitere potest Metropolitanorum jurisdictionio in locis exemptis, quæ sita sunt in Provincia: quo pertinent duo Concilii Tridentini decreta. Primum extat in sess. 5. cap. 2. de reform., ubi Metropolitanis conceditur, ut ipsi tanquam Sedis Apostolicæ delegati compellant Abbates, & regulares Prælatos, qui præsent monasteriis in nullo diocesi existentibus, & quibus unitæ sunt Parochiales Ecclesiæ, ut divini verbi prædicatio fiat, & populus sacris in mysteriis erudiatur. Alterum extat in sess. 25. de regularibus cap. 8., ubi conceditur facultas Metropolitanis, ut ipsi tanquam Sedis Apostolicæ delegati convocare possint Monachos existentes in monasteriis, qui nec Episcopis subsunt, nec suos habent ordinarios regulares visitatores, ut se in Congregationes erigant, vel erectis Congregationibus aggregentur, ita ut, si Monachi, Metropolitanis instante, id exequi minime curent, monasteria illorum subdantur Episcopis, in quorum diocesis sita sunt, tanquam Sedis Apostolicæ delegatis.

Postremo, & maxime quidem præcæteris, enitet potestas Archiepiscopi in Ecclesias Suffraganeorum in eo, quod istæ Archiepiscopi visitationi non semel tantum, sed iterum, iterumque subiaceant, ita ut dum Archiepiscopus eas visitat, possit ea, quæ reformatione, correctioneve indigent, reformare, aut corrigere, confessiones illorum, qui subditi Suffraganeis sunt, audire, pœnitentes absolvere, pœnitentias injungere salubres, ad emendationem cleri, & populi salubribus monitis intendere, si quos delinquentes invenerit, mandando Suffraganeis, ut juxta disciplinam canonum puniantur, nisi de reis, quorum notoria crimina sunt, agatur; hos enim Archiepiscopus ipse punire poterit, quasi respectu eorundem de negligentia Suffraganeus redarguatur; item ut possit Archiepiscopus visitans procurationem accipere, & ab iis Ecclesiis, locis, vel personis, a quibus acciperet occasione visi-

tationis Ordinarius, & juxta modum a sacris canonibus præstitutum, cap. 16. de præscription., cap. 6. 14. 22. de censibus, cap. 1. & ult. cod. tit. in 6., juncto capite 3. Tridentinæ sessionis 24., de reform.. Quod de visitandi facultate dicimus, extenditur etiam ad monasteria Suffraganeorum potestati subjecta, sive virorum sint, sive feminarum, item ad pia sive opera, sive loca, quæ ipsorum Suffraganeorum visitationi subjiciuntur, dicto cap. 1. de censibus in 6., quod verum est, etiam si Suffraganei negligentes minime fuerint, etiam si Metropolitanis non fuerint a Suffraganeis requisiti, dicto cap. ult. de censibus in 6.. Quando vero visitatio illa Ecclesiarum, quam Sancti Patres veluti maxime opportunam perpetuo crediderunt, ut fidelium utilitatibus consuleretur, non solum ubi de Episcopali, sed etiam ubi Archiepiscopali officio ageretur, aliquando tamen visa potius fuit perniciosa, propterea quod aliqui identidem prodierint Metropolitanis visitationem potius in sui, quam in provincie utilitatem peragere moliti, unde quandoque visæ sunt ex his visitationibus & Suffraganeorum jura, & res Ecclesiarum suffraganeorum bene pacatæ turbari; non quidem visitationes easdem aboleri decuit, sed potius visitationibus illis certum modum imponi. Primo igitur cautum est, ne Metropolitanis bis in anno suffraganeas Ecclesias visitent, argumento canonis 11. caus. 10. quæst. 1, cap. 6. de offic. Archidiacon., cap. 16. de offic. Jud. ordinariarum. Secundo statutum, ut procurationes, quæ olim præter victualia ante Tridentium Concilium præstabantur, tum demum deberentur, quando Archiepiscopi in propria persona visitarent, non per substitutos, seu delegatos, cap. 23. de censibus. Tertio vetitum fuit Metropolitanis, ne Provincias visitarent, antequam primum diocesim suam universam visitavissent, dicto cap. 1., princ. de censib. in 6., ne majorem sollicitudinem habere viderentur de Suffraganeorum Ecclesiis, quibus

cæteroqui præsumitur suos Pastores prospicere, quam de propriis. Quarto decretum, ut cum Archiepiscopus aliquam de diœcesibus suffraganeis visitare cœpit, numquam deinceps, sive totam, sive partem ejus visitaverit, possit causa visitationis reverti ad illam, nisi iterum suam diœcesim visitaverit, & jam visitationem aliarum suffraganeorum diœcesion absolverit, nisi eadem diœcesis nova visitatione gravi emergente de causa indiguerit, tum vero vel visitationem Suffraganeus requisiverit, vel major pars Suffraganeorum probaverit, vel Romanus Pontifex, causa cognita, permiserit, dicto cap. 1. vers. *Ex quo*. Denique Concilium Tridentinum, cujus disciplina hodie servanda est, decrevit in cap. 3. sess. 24. de ref., ut a Metropolitanis etiam post plene visitatam propriam diœcesim non visitentur Cathedralis Ecclesiæ, neque diœceses Suffraganeorum, nisi causa cognita, & probata in Concilio Provinciali. Ex quo nemo non videt causam, quare hodie minus frequentes sint Metropolitanorum in provinciis visitationes, quia nimirum perraro admodum Provincialia Concilia celebrentur.

Spectant hæc omnia ad curam, quam exhibent in Suffraganeorum Ecclesias Archiepiscopi, eisve majores Prælati. Quod si sermo sit de jurisdictione exercenda in subditos Suffraganeorum, duo distinguenda sunt tempora: illud primum, quo Archiepiscopi, eisve majores Prælati suffraganeas Ecclesias visitant; alterum deinde, quo non actu visitationem peragunt. Quando Prælati illi majores actu suffraganeas Ecclesias visitant, illa omnia libere peragere possunt in subditos Suffraganeorum, quæ visitandi juri, & offic. cohærent; quo pertinent in primis, quod dictum est, Archiepiscopos visitantes posse pœnitentes absolvere, pœnitentiis exspire, aut recreare indulgentiis, cap. 15. de pœn. & rem., cap. 1. eod. tit. in 6., cap. ult. decens. in 6., eademque ratione dispensare ab iis juris im-

pedimentis in foro interno, a quibus in eodem foro dispensare cuique Episcopo licet; item divinum Evangelium prædicare, reformare mœurs; quasi in his leniora quædam, & fere paterna officia contineantur, ei non deneganda, qui ex benevolentia in fidelem populum, providentiaque vere Episcopali ad visitandum accedit. Ab iis vero, quæ vel ordinariam exhibent fori externi disciplinam, vel publicam Ecclesiæ politiam constituunt, quæ uno verbo visitandi officio minime cohærent, Metropolitanis non consentientibus Suffraganeis abstinebunt, nisi ubi aut supplendus defectus Suffraganeorum sit, aut cohibendus excessus; unde non alios reos, quam notorios, ipsi punire poterunt, cæteros corrigendos Episcopo Suffraganeo mandare, cap. ult. de censib. in 6.. Hinc si quæretur, an regulariter Archiepiscopus visitans possit adese celebrationi conjugiorum, tanquam Parochi, vel Episcopi vices supplens juxta formam præstitutam in Tridentino Concilio sess. 24 cap. 1. de ref. matr., an possit Sacramentum Ordinis, Confirmationisve conferre, beneficia, vel Ecclesias erigere, unire, dividere, & his similia, negative respondebimus; quod hæc, & similia inter visitationis causas, & adjuncta minime recenseantur, alias autem verum est, hujusmodi facultates in jure concessas Archiepiscopis nullibi deprehendi.

Quando vero non in actu visitationis Archiepiscopi sunt, regula generalis est, nullam illos jurisdictionem, aut potestatem posse in Suffraganeorum subditos exercere, can. 7. 8. caus. 9. quæst. 3., cap. 59. de appellation., cap. 8. de excess. Prælat., quod adeo verum est, ut si ad Archiepiscopum fuerit causa a Suffraganeo post appellationem interpositam devoluta; & velit Archiepiscopus Suffraganei sui subditum ad eam dirimendam delegare, subditus idem delegatus parere mandato delegati Archiepiscopi non teneatur, cap. 11. de offic. judic. ordinar.. Hæc tamen generalis regula

plures habet in jure probatas exceptiones. Nonnulli scripserunt, posse Archiepiscopum etiam extra visitationis actum indulgentias in tota Provincia concedere, ex eo quod in cap. 15. de pœnitent., & remiss. rescriptum fuit, Archiepiscopum *libere* per totam Provinciam ea facultate uti posse. Ego tantum vereor, ne id ad tempus visitationis contrahi debeat: neque enim illa particula *libere* supervacua dici posset, quando ad illud tempus ea potestas coerceatur; siquidem qui Honorium III. in proposito consulebat (quis fuerit, minime constat), dubitare adhuc poterat, an præsente, & non negligente Suffraganeo, ea facultas Archiepiscopo visitanti competeret, præsertim quod Honorius III. admodum sollicitus fuerit, ne Archiepiscopi, & Episcopi liberius, ampliusve jurisdictionem suam extenderent, uti liquet in conspectu capituli 26. de privilegiis: neque novum est in jure Pontificio, particulam *libere* referri ad Archiepiscopum visitantem, & certam explicantem facultatem, etiam si nihil sit Ordinariorum negligentiae imputandum, cap. ult. de censibus in 6.. Juri magis consonat illa regulæ generalis exceptio, qua traditur, Metropolitanos tum in subditos Suffraganeorum posse exercere jurisdictionem, cum eam consuetudine adquisiverint, cap. 13. de foro competente, cap. 1. vers. *Nec etiam* eod. tit. in 6., cap. 1. de pœnis in 6.. Egregium consuetudinis exemplar indicatur apud Orientales, non Metropolitanas, sed Patriarchas; vetus enim illis mos fuit, non schismatica usurpatione invecus, sed rite, & sine ulla contradictione probatus, ut, cum Monachorum cœnobia in diœcesibus sui Patriarchatus erigerentur, eadem eximerent abs jurisdictione Ordinariorum, suæque jurisdictioni immediate subicerent, quod jus *Stauropégii* appellant, de quo videsis Thomassinum de vetere, & nova disciplina, tom. 1. libr. 1. cap. 9. & Christianum Lupum in scholiis, & notis ad Canones Conciliorum tomo 3.

editionis Bruxellensis pag. 953.. Adde huic consuetudinem aliquot majorum Episcoporum, qui poterant ex diœcesi Suffraganeorum quosdam clericos seligere, quos ipsi, inconsultis etiam Suffraganeis, ordinarent. Hujusmodi fuit Episcopus Carthaginensis respectu Ecclesiarum Africæ, uti constat ex Concilio Carthaginensi III. cap. 45.. Hujusmodi fuit Constantinopolitanus Patriarcha in Ecclesiis Orientalibus, uti colligitur ex Novella 3. Justiniani cap. 1.. Altera juri conformis exceptio est, si agatur de Vicario generali Suffraganei in suo Vicariatus officio delinquente; eodem enim modo in his causis in Vicarium jurisdictionem exercet Archiepiscopus, quo in delinquentem Episcopum exerceret, cap. 1. de offic. vicar. in 6.. Præterea ex cap. 13. vers. *Cæterum* de offic. judic. ordinariarum intelligimus, si Canonici sine causa cessaverint a divinis, proposita contra eos ab Episcopo apud Metropolitanum querela, posse Metropolitanum in eosdem animadvertere. Non est tamen, meo judicio, singularis hæc causa; neque enim puto, si de aliis improbis Canonorum factis, aut si de aliarum personarum criminibus ageretur, in quibus mallet Ordinarius rem totam in arbitrium Metropolitanum conferre, ullam proponi posse adversus Archiepiscopum exceptionem, argumento cap. 1. de foro compet. in 6. in illis verbis: *absque diœcesanorum suorum voluntate*. Latissime autem patet exceptio regulæ, quæ postulat, ut in causis appellationum maxima sit in subditos Suffraganeorum Archiepiscopi jurisdictio. Quamquam enim olim appellationes ad Provinciale Concilium deducerentur, can. 2. 4. 5. caus. 11. quæst. 3., deinde tamen obtinuit, præsertim quum infrequens esse cœpit earundem Synodorum usus, ut Metropolitanus judicio suo aut justas confirmaret, aut iniquas emendaret Suffraganeorum sententias, cap. 11. & 13. de offic. jud. ordinariarum, cap. 1. eod. tit. in 6., cap. 1. de foro compet. in 6., cap. 3. de appellation. in 6., cap. 7. de

sentent. excomm. in 6.. Id & in civilibus, & in criminalibus causis admissum est: sed in criminalibus major in Tridentino Concilio visa fuit Archiepiscopalis potestatis ratio; quamquam enim civiles causæ ex Concilii disciplina, ubi appellatione proposita ad Sedem Apostolicam deductæ fuerint, minoribus dignitatibus delegari valeant, seu iudicibus Synodalibus, quemadmodum superius suo loco observandum fuit; criminales tamen causæ non aliis delegari debent, quam Metropolitanis, vel Metropolitanorum Vicariis Generalibus, vel uni ex vicinioribus Episcopis, eorumve Vicariis, quoties aut Metropolitanus, ejusve Vicarius suspectus fuerit, aut ab iis jam fuerit appellatum, aut distent ultra duas legales dietas, sess. 13. de reform. cap. 2..

Frequens hodie est in foro appellationum ab Episcopis ad Archiepiscopos induendarum disciplina, in qua ea fere omnia admittuntur, quæ in eadem appellationum materia Romanum jus defini-verat. Quædam tantum generalia, & quidem paucis in præsentia attingam, quæ Pontificio jure aut probata fuerunt specialiter, aut adjecta, aut in aliam judicii figuram, quod tamen perraro contigit, immutata. Ista omnia vel ad formam appellandi pertinent, vel ad iudicis personam, ad quem fit appellatio, vel ad causam appellationis, vel denique ad eisdem appellationis effectus.

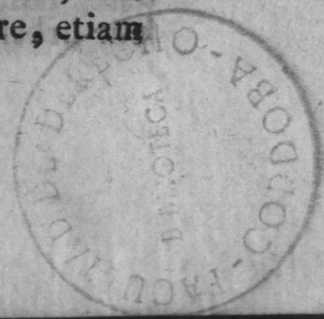
Quod spectat appellandi formam, debet in primis appellatio fieri intra decem dies a prolata, agnitaque sententia, can. 28. caus. 2. quæst. 6., cap. 32. in fine de electione, cap. 15. de sentent. & re judic., cap. 8. de appellat. in 6., & quidem in scriptis, cap. 1. eod. tit. in 6., quamquam opus non sit, ut appellationis libellus coram eo, a quo appellatur, recitetur, cap. 9. eod. tit. in 6., immo neque ut in curia Ordinarii libellus exaretur, quoties justus metus gravatum appellan-tem deterreat, cap. ult. de appellatione.. Item in eo libello generaliter saltem exprimendæ sunt causæ, quare

interponatur appellatio, ut facile Metropolitanano constet, an ea excipienda sit, an rejicienda, argumento capituli 38. eod. tit.. Exarato libello apostoli, sive literæ dimissoriæ, petendi sunt intra triginta dies, quos Ordinarius concedere intra idem tempus tenetur, ita ut iis instanter peritis, nec concessis, valeat Metropolitanus nihilominus appellationem admittere, cap. 1. & 6. eod. tit. in 6., Clement. 2. eod.. Distinguunt Pragmatici varias Apostolorum species, alios enim dicunt *conventionales*, quoties collitigantes communi consensione appellationem instituunt; alios *testimoniales*, quorum nomine venit scriptura, ex qua probatur, appellationis interpositæ certos esse testes sive publicos, sive privatos, honestos, & quibus non nisi temere fides denegaretur; alios *dimissorios*, ita nimirum compositos, ut inde liqueat, Ordinarium litigantes æquo animo a se, id est, a foro suo, dimisisse, & appellationi adhæsisse; alios *refutatorios*, ita compositos, ut inde liqueat, Ordinarium nihil deferre appellationi; alios denique *reverentiales*, ex quibus constat, Suffraganeum non alias, quam ob reverentiam erga Metropolitanum, appellantes ad Metropolitanum dimittere, proptereaque appellationi vix consentire, proptereaquod ex intima animi sententia putet, appellationi locum minime existere. Parum autem interest, cujus generis apostoli sint, ut rite appellatio introducatur. Tantum in eo discrimen est, quod, si Ordinarius apostolos concedat, quibus liqueat, eum appellationem, & causas appellandi probasse, & non ægre litigantes ad Metropolitanum dimisisse, tunc ad Metropolitanum totius dirimendæ causæ potestas devolvatur usque ad sententiam definitivam, etiam si tantum ab interlocutoria appellatio interposita fuisset; at vero, si tales apostoli sint, quos Ordinarius ægre concedere, se fateatur, appellationi repugnando, ex gr. profittendo, se illos concedere ob unam reverentiam, qua suum Archiepiscopum

colit, tunc suscepta appellatione apud Metropolitanum ab interlocutoria, ea reformata, aut confirmata, litigantes ad Ordinarium remittantur, ut causam ipse persequatur, & absolvat, cap. 5. de appellation. in 6. quasi post refutatorios, vel reverentiales apostolos non omnino abdicavisse jurisdictionem suam Ordinarius videatur, in cæteris autem apostolorum generibus causam universam in fidem, & prudentiam Archiepiscopi retulisse. Obtentis apostolis, tempus, quo introducenda est appellatio, in jure Pontificio non est definitum, quod propterea definire pro arbitrio, & prudentia sua poterit Ordinarius, a quo fuerit appellatum, cap. 4. de appellation.; quamquam verum sit, ad totam dirimendam causam præstitutum fuisse appellanti regulariter annum, &, si causa quædam evidens, & necessaria prorogandi sit, biennium, cap. 12. de rescriptis, cap. 5. de appellation., Clement. 3. eod. tit., nisi appellans coram Judice, ad quem appellatum est, gravissimas alleget causas, ex quibus adhuc prorogandum sit tempus per restitutionem in integrum, cap. 8. eod. tit.. Appellanti quoque imminet obligatio, acta in priore judicio propriis impendiis apud Archiepiscopum exhibendi, etiam si contra ipsum appellantem gesta sint, Concilio Tridentino sess. 24. de reform. cap. 20., sine ullo discrimine, an qui appellat, actor in primo judicio fuerit, an reus, propterea quod appellans, etiam si reus in primo judicio fuerit, atque conventus, semper tamen in judicio appellationis actoris personam sustinet. Quæ omnia si non impleantur intra legitimum tempus, tanquam deserta appellatio habebitur, poteritque Ordinarius vel ad ulteriora in causa procedere, si ab interlocutoria, vel sententiam executioni mandare, si a definitiva sententia fuerit appellatum.

Persona illius, ad quem appellatio est facienda, proximus superior est, ex gr. Archiepiscopus, si Episcopus, Pri-

mas, si Archiepiscopus sententiam dixerit: quod verum est, nisi Ordinarius, tanquam Delegatus Apostolicus sententiam pronuntiaverit; tunc enim erit ad delegantem Pontificem Maximum appellandum. Quid vero, si Episcopus utraque polleat potestate & ordinaria, & delegata? Id evenit hodie in nonnullis causis, in quibus in Concilio Tridentino cautum est, ut Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati procedant. Summi iidem Pontifices in hac jurisdictione Ordinariis adjicienda non eo fuisse videntur animo, ut ordinariæ judiciorum formæ detraherent, sed potius ut major quidam honos a subditis Ordinario, ejusque sententiæ deferretur, nisi dicere malis, clausulas illas cumulatiæ potestatis ad cautelam adjectas fuisse, cum ageretur de quibusdam causis, de quibus non satis aperte constaret, an reservatæ essent, necne, Pontifici Maximo. Quamobrem concludemus, fere in illis rite adhuc Metropolitanum appellari, cap. 12. de offic. judic. ordin.. Dixi fere, ut exciperent quosdam casus, a quibus hoc in loco recensendis abstinere; propterea quod non absimilis disputatio erit inferius instituida, cum agatur de jurisdictione Capituli Cathedralis Ecclesiæ, Sede Cathedrali vacante. Nimirum in hac quæri solet, num jurisdictione Episcopo competens in vim Pontificiarum delegationum transeat, Sede vacante, in Capitulum, eodem modo, quo transit jurisdictione ordinaria. Profecto utraque disputatio ex eisdem principiis pendet; quamobrem in præsentia dicere sufficiat, iis omnibus in casibus posse a sententia Episcopi appellari ad Metropolitanum, in quibus, si Sedes Episcopalis vacaret, Capitulum jurisdictionem Episcopalem exerceret; e contrario non posse ad Metropolitanum appellari, quibus in causis nulla esset penes Capitulum, vacante Sede, jurisdictione. Potest autem Archiepiscopus vel per se in causa appellationis procedere, vel alteri causam dirimendam mandare, etiam

subdito sui Suffraganei, cap. 11. de offic. jud. ordin., cap. 1. eod. tit. in 6., quod verum est, quoties jam causa ad ipsum fuerit introducta, appellatione devoluta. Cæterum regulariter nequit, nisi aliud postulet consuetudo, vel certa singularis ratio provinciæ, Vicarium constituere in diœcesi Suffraganei instructum generali mandato, ut, quotiescumque sese offerat occasio, causa appellationum excipiat; immo ubi singularis hæc viget consuetudo, vel urget ratio, non poterit Vicarius ita constitutus ad inhibitiones progredi adversus Ordinarium, nisi ad Metropolitanum appellationis interpositæ causa pervenerit, dicto cap. 1. de offic. ordin. in 6.. Opportunum quoque fuit definire, ne Archiepiscopi causas ad se per appellationem devolutas alibi dirimant, quam in civitate, aut diœcesi sua, aut in diœcesi illa, in qua appellatum extiterit, vel causæ ipsæ consistere dignoscuntur, cap. 5. de offic. ordin. in 6..

Omnis appellandi causa est vel defectus, vel excessus Ordinarii: defectus, si nolit de causa cognoscere, vel in ea procedere, quod vulgo appellant denegationem justitiæ, argumento capituli 1. de suppl. neglig. Prælat., excessus, si sententiam iniquam proferat. Quamquam enim in judicio appellationis litigantes inter se controversiam movere videantur; tota tamen quæstio versatur contra judicem, a quo appellatum fuit, ejusdem sententiam, aut factum. Multum autem refert, an definitiva, an interlocutoria sententia sit; siquidem a definitiva semper appellatio conceditur, sive de gravi, sive de minima re lata fuerit, cap. 11. de appellation., quidquid olim ex singularibus causis sancientum voluerit Justinianus in civilibus rebus ad subditos late patentis Imperii pertinentibus, can. 28. prope medium caus. 2. quæst. 6., seu Novella 23., ubi vetuit, ne ex remotissimis provinciis minimarum rerum quæstiones ad Imperialem urbem referentur, data certis Ma-

gistratibus Provincialibus auctoritate, ut eas supremo judicio in provincia definirent; quæ sane supremi judicii auctoritas nullibi in jure Episcopis concessa videtur, ut propterea ab eorumdem judicio appellari semper possit. Ab interlocutoria vero sententia tum demum conceditur appellatio, quando vel definitivæ vim habet, vel litiganti detrimentum infert irreparabile, cap. 1. de appellation., cap. 1. eod. tit. in 6., Concilio Tridentino sess. 24. de reform. cap. 20.. A futuro gravamine, quod nondum gravamen dici potest, sed potius gravaminis metus, appellatio non conceditur; quamobrem ex sola allegatione suspicionis adversus judicem non appellatur, nisi primum coram eodem judice suspicionis causæ probentur, & nihilominus judex iis insuper habitis causam persequatur, cap. 43., & 61. de appellation.. Neque his contrarium est, quod vulgo dici solet, juxta sacros canones quancumque posse appellari, sive ante litem contestationem, sive post litem contestatam, sive in prolatione sententiæ, sive post sententiam pronuntiatam, juxta capitulum 12. de appellation.. Etenim quod in eo capite traditur, pertinet ad eum, qui suspectum delegatum judicem dicit, cui propterea etiam ante litem contestatam appellandi facultas conceditur, quoties idem delegatus nihilominus velit in causa procedere; quia in primis vel iste processus in causa certum gravamen infert; deinde singulare est in judicibus delegatis, non apud ipsos suspicionis causas esse probandas, uti superius dictum est, cap. 41. & 61. de appellation., cap. 27. vers. *Cum vero* de offic. jud. deleg. cap. 4. eod. tit. in 6.. Addere etiam possum, forte singulare quidpiam recipiendum esse adversus delegatos, qui ab uno dumtaxat ex colligantibus peti solent, altero ignorante, aut invito, contra quos propterea facilius recusatio admittebatur, præsertim temporibus Alexandri III., quibus certus non erat speciali lege præstitutus ha-

bendus delegandorum judicum delectus, qualem deinde habendum esse voluit Bonifacius VIII. in cap. 11. de rescriptis in 6., & pressius definivit Concilium Tridentinum in sess. 25. de ref. cap. 10., immo & olim hujusmodi appellationes quancumque faciendæ non proprie appellationes dicebantur, sed singulari nomine *provocationes ad causam*, cap. 5. de appellat. Præterea ut æqua dicatur appellandi causa, duo concurrere necesse est; primum, ut Ordinarius ita inique judicaverit, ut judicium suum retractare non lit, aut nequeat. Hinc si per interlocutoriam damnum ingerat uni ex collitigantibus, cui alias appellatio concederetur, appellatio denegatur, immo & interposita, nondum tamen ad superiorem introducta, cessat, quoties Ordinarius damnum reparat, & nulla possit adversus Ordinarium obesse suspicio fraudis, cap. 60. de appellat. Alterum est, ut nec dolus, nec culpa appellanti imputetur. Sane imputaretur culpa, quoties legitimum tempus præterlabi sine ret; dolus, si confessus, aut in flagranti deprehensus in causa criminali, aut in causa civili evidentibus, seu notoriis probationibus damnatus appellaret, cap. 13. 14. 61. §. *Parro* de appellat., cap. 3. vers. *Si autem* eod. tit. in 6., nisi tamen in istis adhuc certa nec improbabilis ratio admittendam esse appellationem suaderet, puta, quia confessus allegaret confessionem suam metu extortam fuisse, vel judicem modum legitimum in pœna inferenda excessisse, vel similia.

Interpositæ, & legitimo tempore introductæ appellationis effectus is est, ut, quemadmodum Ordinarius, a quo fuit appellatum, aut supersedere ab ulteriore processu, si inter locutoriam, aut executione sententiæ; si definitivam sententiam protulerit, abstinere debet, adeo ut ipsi inhiberi possit a Metropolitanano, ne quidquam interea gerat sub gravibus pœnis, quales designantur in Concilio Tridentino sess. 25. de ref. cap. 3.,

ita tota causæ discussio ad superiorem, ad quem appellatum est, devolvatur. Et quidem superioris officium in eo versabitur, non solum ut de causa judicet, qualis in primo judicio erat adstructa, sed etiam de iis, quæ causam ipsam sequuntur, seu veluti adnexa causæ coherent, ut in priore judicio omissa. Hinc si tertius quidam aut accedere velit, aut vocandus sit ad causam; & accedere, & vocari poterit coram Metropolitanano. Quid vero, si desertam fuisse appellationem conventus proponat, proindeque nullam amplius esse posse Metropolitanani jurisdictionem, & is, qui appellaverit, inficietur? Hoc judicium pendebit a Metropolitanano, quoties jam coram illo introducta appellatio fuerit, & ipse inhibuerit Suffraganeo, ne quidquam amplius de controversia attingat. At si interposita appellatio necdum introducta fuisset, aut introducta quidem, sed sine inhibitione a Metropolitanano recepta, arbitrator, seu Suffraganeum, seu Metropolitanum posse de ea litis parte cognoscere, & fieri præventioni locum, sunt tamen causæ quædam, in quibus, appellatione ne obstante, sententia Ordinarii suam habet executionem, & appellatio illum tantum effectum nanciscitur, ut Metropolitanus in causa cognoscat, & si iniquam judicaverit sententiam ab Ordinario prolatam, illam revocet, omniaque in integrum restituendo gesta rescindat. Unde vulgo traditur, in hoc causarum genere appellationem devolutivum tantum, non suspensivum effectum habere. Hujusmodi causæ ad tria summa capita reducuntur. Primum est, quando sententia ipsa nullam ulteriorem executionem exspectat, sed secum repente trahit, uti contingit in sententia excommunicationis, suspensionis, & interdicti, cap. 27. 53. vers. *verum* de appellat., cap. 40. de sentent. excomm., & cap. 20. eod. tit. in 6., sunt enim causæ istæ ejus generis, ut sola sententia omnia proficiantur, quin ulterior sententiæ executio post factam pro-

nuntiationem expectanda sit; quamobrem nec repugnet, censuris notatos appellantes interpositis cautionibus absolvi, cap. 25. de appellation., quæ sane absolutio inutilis omnino esset, si censura ipsa abs iudice in primo iudicio illata in suspenso maneret. Alterum est, quando utilitas Ecclesiæ gravis non patitur sententiam diu in suspenso manere, argumento legis unicæ cod. si de momentaria possessione, uti evenit in eo casu, quo Episcopus, Parocho inidoneo remoto, Vicarium causa gerendi Parochialis officii substituat, Concilio Tridentino sess. 21. de ref. cap. 6., aut quo Episcopus quemquam residentię legibus non parentem, & contumacem a beneficiis præsertim Parochialibus removeat, aliumque sufficiat, cap. 6. de cleric. non resid., Concilio Tridentino sess. 23. de ref. cap. 1. in fine, aut quo Episcopus occasione publicarum solemnitatum in-

ter clericos, religiososve, definiat, quis cui præcedat, ne interea sacra turbentur, Concilio Tridentino sess. 25. de regularibus, cap. 13.. Postremum est, quando Episcopus non in figura iudicii sententiam profert, sed extra ordinem ex officio corrigit notorios quosdam excessus ad publica avertenda scandala, uti contingit in specie capitis 14. sess. 25. de ref. in Concilio Tridentino, ubi eo ipso, quo mandatur Episcopis, ut procedant adversus clericos concubinos sine strepitu, & figura iudicii, mandatur etiam, ne quævis appellatio sententiæ executionem impediatur, aut suspendatur. Id etiam generaliter contingit, cum Episcopus visitans dioccesim cleri mores in ipso visitationis actu pastoralis potius adfectione, quam iudiciali censura reformat, cap. 13. de offic. iud. ordinar., Concilio Tridentino sess. 24. de reform. cap. 10..

CAPUT IV.

De Archiepiscoporum, Primatum, & Patriarcharum insignibus.

Huc referendus est titulus de auctoritate & usu pallii, libr. 1. tit. 8.

SI quis a me percunctaretur, an Archiepiscoporum, cæterorumque superiorum Antistitum munus in onere potius, an in honore consistat, vererem ego cum Augustino in can. 11. caus. 8. quæst. 1., ne æque gravissimum onus, ac præclarum decus in eo officio agnoscerem. Id potissimum veluti symbolis demonstrant Archiepiscopalia insignia. Ut enim omittam insignia illa recensere singularia Patriarcharum Græcorum, quæ hinc erat fax ante ipsos præferenda, singulari etiam privilegio concessa Archiepiscopis Bulgariæ, & Cypri, quemadmodum Balsamon in Melete testatur, duo sunt hodie communia Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis universis, pal-

lium, & crux ante illos incedentes erigenda, quamquam aliquando ex singulari Pontificis Maximi privilegio etiam inferioribus quibusdam Episcopis, licet perraro, concessa deprehendantur, toto tit. de auctorit. & usu pallii, cap. 23. de privileg., Clement. 2. eod. tit.. Nimirum pallium Regale est insigne, in quo honor Archiepiscopalis ostenditur; Crux vero christianæ patientiæ argumentum, quo onus Archiepiscopi designatur.

Sive de cruce, sive de pallio Archiepiscopali sermo sit, hoc initio statui potest generale principium: scilicet fuisse olim utrumque insigne Pontificis Maximi, quod deinde majoribus Episcopis, qui propius ad Pontificem eundem ac-

cederent, & in Episcopos saltem nonnullos jurisdictionem exercerent, ex speciali liberalitate concessum est. Multa sane inde derivant consecraria. Primum est, jus & pallii, & crucis privilegiarium esse, eademque de eo capi semper interpretationem debere, quæ capitur in juribus privilegiariis universis, cap. 23. de privilegiis, Clement. 3. eod. tit.. Secundum est, concedi solere Legatis Apostolicis insigni quadam legatione una cum maxima jurisdictione fungentibus. Tertium est, concedi solere Vicariis Apostolicæ Sedis, cap. 1. ut lite pendente. Quartum est, exinde intelligi commodissime, quare Archiepiscopis universis concedatur; quia nimirum in Episcopos Provinciales vices quodammodo gerunt Apostolicæ Sedis, dicta Clement. 2. de privilegiis. Quintum est, Archiepiscopos jure crucis ante se deferendæ, palliique gestandi tantum gaudere in provincia, non extra provinciam, quod tantum intra provinciam vice Sedis Apostolicæ fungantur. Sextum est, Archiepiscopos, præsentem Pontifice Maximo, vel ejus Legato, nec pallio, neque elata cruce uti posse, quasi cesset Vicaria illa Archiepiscopalis persona, ubi per se, vel per Legatum suum extra ordinem missum Pontifex Maximus præsens adest. Septimum est, translato Archiepiscopo ad alium Episcopatum jus competens ex vi Archiepiscopalis depositæ dignitatis expirare, nec propterea pallii pristino jure potiri, aut pristino jure efferendæ crucis, nisi Ecclesia, ad quam translatus fuerit, simili metropolitana dignitate polleat. Octavum, & postremum est, jus pallii, & crucis non fieri commune Coadjutori Archiepiscopi, etiam si datus fuerit cum jure futuræ successionis, ita postulante privilegii natura, quæ non patitur, jura singularia de persona in personam facile extendi.

Jam vero ut specialiter nunc & de cruce, & de pallio disseram, ajo in primis, delationem erectæ crucis insigne

olim fuisse Pontificum Maximorum, quod primum ab ipsis concessum fuisse Legatis conspicua quadam legatione fungentibus, sine Patriarchis, ac Præmatis demonstrat Thomassinus in parte 4. disciplinæ ecclesiasticæ libr. 4. cap. 39., cap. 23. de privileg.. Visum paulatim fuit, ut simili prærogativa donarentur ii, qui vi sui Episcopatus Vicarii Apostolici dicebantur. Hinc Archiepiscopus Eboracensis in tota Anglia incedens ex singulari privilegio crucem ante se defererebat, cap. 1. ut lite pendente. Tandem id universis Archiepiscopis commune factum est, Clement. 2. de privileg., ex qua etiam constat, delationem crucis in tota provincia Archiepiscopo permitti, etiam si de locis agatur abs jurisdictione ejus exemptis; in istis enim in vestigium saltem veteris potestatis Metropolitanæ honor, & reverentia debetur. Illud Archiepiscopis, iisve majoribus Prælatibus observandum est, ut extra suam provinciam eo jure nunquam utantur, argumento cap. 5. de auctorit., & usu pall., proindeque qui Archiepiscopi, vel Præmatis, vel Patriarchæ in partibus nominantur, ab eisdem insignibus abstinere debeant, quod extra provinciam constituti perpetuo sint; immo etiam si ad aliam provinciam, aut diocesim invitentur, non poterunt facultatem a Diocesano invitante iis insignibus utendi obtinere; siquidem usus insignium extra provinciam non tam prohibetur, ne fraus fiat jurisdictioni Diocesano, quam ne privilegia singularia a Pontifice Maximo concessa latius extendantur. Præterea observandum est, ne in provincia quidem eo jure Archiepiscopus, iisve majores Prælatos uti posse, quoties, uti superius dictum est, vel adsit Pontifex Maximus, vel Legatus a Latere, vel alius Pontificus Legatus, qui tamen utatur insignibus Apostolicæ dignitatis, dicto cap. 23. de privilegiis. Denegantur item insignia deferendæ crucis coadjutoribus illorum Prælatorum, etiam si jus habeant futuræ

successionis; quod necdum ii proprie dignitatem adepti esse intelliguntur. Quod si contingat, Archiepiscopum, Primatem, vel Patriarcham juri suæ Ecclesiæ cedere, & alio transferri in Ecclesiam mere Episcopalem, licet translato nomen Archiepiscopi, Primatis, vel Patriarchæ retinere liceat, non tamen licebit crucem ante se deferri mandare, cum crucis delatio non tam dignitatis sit, quam jurisdictionis Archiepiscopalis argumentum. Paucis hæc attigisse sufficiat; jam enim sub capitis hujus initium demonstratum est, quo ex principio hæc omnia veluti consecraria pendeant; mihi autem satis est, certas præstituisse causas, quas cum prudens quisque contempletur, tum statim vim consecratorum agnoscat.

De pallio, quod hodie alterum est majorum Antistitum insigne, multa tradi a nostris solent, sed adeo involuta, ut vix patere possit, qualis fuerit illius origo, qualis forma, vel ratio. Ut plurimum enim hodiernum Episcopale pallium cum antiquo confundunt, nec in ipsis palliis veterum satis distinguunt Pontificale pallium a vulgari. Ego observo, olim quidem Christianos pallio juxta usum Philosophorum amictos incessisse, atque a Romana toga, velut a cultiore, & elegantiore habitu, humilitatis causa abstinuisse, uti tradit Quintus Septimius Florens in libro de pallio, & B. Rhenanus in librum Tertulliani de pallio. Hoc pallii genus laneum erat, ut plurimum pulli, id est, subobscuri coloris, & quadrangulare; cujus scilicet duo anguli ante pectus juncti integrum pallium a tergo pendens substinebant, uti demonstravit Joannes Lami in libello de eruditione Apostolorum cap. 4. digressionem 1. Verum hoc erat vulgare pallium, quod nihil habet commune cum eo, de quo in præsentia quaerimus. Fuit aliud Regale pallium, quo primum Imperatores usi fuerunt ad certum dignitatis, ac majestatis ornamentum. Erat & istud figura vulgaribus pal-

liis valde simile, quod scilicet a collo circumpenderet, & ad talos usque proflueret; at contextum ex bysso candente, necnon quibusdam loris, sive virgulis sub collo super humeros, & pectus pendentibus ornatum. Hoc vestimenti genus Imperatores deinde elargiti sunt etiam illis, qui in præcelsa Ecclesiæ dignitate constituti essent. Sic Hieronymus Rubeus in historia Ravenatum edidit quoddam rescriptum sub nomine Theodosii Imperatoris, (quidquid sit de hujus rescripti fide, atque auctoritate) ex quo anno 432. Ravenatensi Episcopo plures subjiciuntur civitates, & pallii gestandi jus conceditur. Præsertim vero concessum ab Imperatoribus fuisse pallium Romanis Antistitibus, tanquam singulare supremæ in Ecclesia dignitatis ornamentum, liquet ex can. 14. dist. 96., qui licet apocryphus videatur, aliquo tamen momento in re facti valere potest, cum sit antiquus. Porro inter cætera inducitur ibidem Constantinus Imperator ita scribens gratia Romanorum Pontificum: *Contradimus palatium Imperii nostri Lateranense, deinde diadema, videlicet coronam capitis nostri, simulque Phrygium, necnon & superhumeralis, videlicet lorum, quod Imperiale circumdare assolet collum, verum etiam & clamydem purpuream &c.* Quis non agnoscat in postremis his verbis pallium demonstratum? Clamydis enim nomine pallium intelligo, cui lorum, seu superhumeralis adsutum erat; dixeris fasciam quamdam, sive lineam, quæ pallii ipsius superiorem partem collo adhærentem ornabat. Itaque interea pallium Pontificium ita elaboratum erat, ut ad talos usque demitteretur, ac flueret, quemadmodum universa veterum monumenta probant, in quibus, ubi de pallio agitur, de eo sermo fit, tanquam de vestimenti genere splendidissimo. Fuit etiam variis crucibus in tota sui latitudine depictum; at quod potissimum in pallio considerabatur, erat fascia illa superhumeralis, sive lorum, in qua situm esse quoddam

insigne Regium credebatur. Interea Pontifices Maximi Legatis suis concesserunt jus pallii, quoties graviorem quamdam legationem susciperent, & generaliter Archiepiscopis illis, qui Vicarii Sedis Apostolicæ certis in provinciis designabantur, ut etiam ex exterioribus ornamentis adsumptis viderentur pressius personam Pontificis Maximi sustinere: & quidem in hac pallii concessione consueverunt veniam ab Imperatore petere, ne quod sibi liberalitate Imperatoria concessum erat insigne Imperiale, ad alios liberalitate propria extenderent. Sic Vigilius Papa in Epistola 1. ad Auxanium Arelatensem non primum pallium ipsi Vicariatum Apostolicum gerenti se concessurum scripsit, quam Justiniani Imperatoris concessum postulavisset; & Gregorius magnus in Epistola ad Brunichildem 11. libr. 11. in editione Maurinorum missurus pallium ad Syagrium Augustodunensem testatur, se hanc facultatem ab Imperatore obtinuisse. Id adeo verum est, ut Episcopi pallio ornati crederent tunc se ex beneficentia potius Imperatoris illud obtinuisse; quo pertinet, quod scribit Liberatus Diaconus in cap. 21. sui Breviarii, videlicet Anthimum Constantinopolitanum Patriarcham a Sede sua dejectum *pallium, quod habuit Imperatoribus reddidisse*. Postquam Romanum Imperium a Græcis traslatum fuit ad Francos, Romanus Antistes, qui civilem etiam obtinuit in Urbe Romana Principatum, ad Vicarios suos in provinciis constitutos libere cœpit pallium mittere, tandemque cum Archiepiscopi omnes vices gerere Pontificias viderentur, eundem pallii usum obtinere; quo tempore duplex invaluit disciplina; primum enim pallium inter sacra, & vere ecclesiastica ornamenta haberi cœpit; deinde nova forma pallio indita fuit. Si quidem cum vetustum idem pallium constaret ex proluxa clamyde variis crucibus depicta, item ex superhumerali, sive loro, quod erat potissimum in pallio ornamentum; pallium novum in so-

lo superhumerali, sive loro consistere cœpit, ut commodius ad Archiepiscopos variis in provinciis constitutos mitteretur a Romano Pontifice, & cruces in eodem superhumerali adsui cœperunt, quæ olim in tota clamyde pingebantur, quasi in sola fascia antiquum adhuc pallium exhibeatur, utpote quæ olim tantquam præcipua in pallio considerabatur. Quicumque hæc bene, accurateque perpendat, facile interpretabitur canonem 1. & sequentes dist. 100., multa enim ibidem sunt, quæ formam quidem recentiori disciplinæ; aut saltem occasionem dederunt; sunt tamen singula ad sua tempora redigenda, quando aut diximus, pallii jura variis vicissitudinibus fuisse constat obnoxia.

Recentioribus sæculis, nimirum ab edito Gratiani Codice, editisque Decretalibus in Gregoriano Codice insertis, plures regulæ de usu pallii, & potestate illorum, qui pallio utuntur, statutæ fuerunt, vel quæ ad pallium ipsum, ejusdemque petitionem, concessionemque referuntur, vel ad eos, qui pallium concedunt, vel ad eos, qui pallium suscipiunt, vel denique seu ad tempora, seu ad loca, in quibus pallii usus permittitur.

Quod ad ipsum pallium attinet, invaluit, ut textatur ex candida lana, ea forma, ut habeat circulum humeros constringentem, & duas lineas, sive fasciolas ab utraque parte dependentes, ut aliquot intextas habeat purpuras cruces, ut duplex a sinistris sit, simplex a dextris, ut denique in tres partes concisum tribus infictis acubus jungatur, seu consuatur. Illud, quod in Latina Ecclesia petitur a Romano Pontifice, ab eodem Pontifice benedicitur ad monumentum S. Petri, ex quo deinde ad sportatur, unde illud sumi dicitur de Sancti Petri corpore, cap. 4. vers. *Cum igitur* de electione. Formula petendi pallii vehementibus precibus concipi solet, ut ex. gr. impetraturus dicat, se *instanter, instantius, instantissime* petere; quod inductum fuit ex can. 2 dist. 100., ubi

cautum adparet, pallium concedendum non esse, nisi *fortiter postulanti*; quamquam hæc verba, meo iudicio, referenda potius fuissent ad adjuncta ætatis Gregorii Magni ejus canonis auctoris, quando ad impetrationem pallii intervenire solebat Imperialis consensus, & quando pallium insigne erat Imperatorium, quod propterea sine discrimine cuicumque petenti Archiepiscopo concedebatur, eoque minus ulla imminere Archiepiscopis pallii petendi obligatio. Nihil autem refert, an ab Archiepiscopo in propria persona petatur, an per procuratorem, dummodo hic mandatum habeat speciale. Illud quoque obtinuit, ut quo tempore pallium peteretur, & fieret fidei professio, & consuetum jusjurandum, quo inter cætera spondeat, qui pallium suscipit, se Pontifici Maximo & obedientiam, & reverentiam exhibiturum, cap. 4. de elect. argumento canonis 9. dist. 100. Cum enim liqueat ex dicto can. 9., Pontificem Maximum pallium concedentem consuevisse Antistitibus nonnulla singularia privilegia, & munera elargiri, congruum profecto erat, ut iidem Antistites caveant, se rite, recteque muneribus eisdem singularibus functuros. Eam ob rem cum olim & fidei professio, & jusjurandum tempore consecrationis elicerentur, obtinuit, ut eadem tempora trium mensium, quæ conceduntur electis confirmatis, ut consecrationem petant, concedantur quoque pallium suscepturis, quæ nunquam, nisi legitima subsit causa, excedantur, can. 1. dist. 100., cujus sententia perperam tributa Pelagio Papæ tribui rectius debuisset Concilio Ravennatensi anni 877., quemadmodum observavi in meis animadversionibus in Gratianum. Hæc enim disciplina primum in laudato Ravennatensi Concilio constituta est, confirmataque a Gregorio VII. in epistola I. libr. 9. Regesti, quibus addi potest Concilium Tridentinum in sess. 7. de reform. cap. 9. Cum vero tradi cœperit, per pallium Pontificalis officii plenitudinem Archiepiscopalis nomi-

nis appellatione conferri, cap. 3. de auctorit. & usu pallii, recepta disciplina fuit, qua Archiepiscopus utut consecratus ante receptum pallium a certis sui muneris functionibus abstineret. Jam id, fateor, a nonnullis relatum est ad tempora Pelagii Papæ, sive primus fuerit, sive secundus, ille profecto, cui tribuitur canon 1. dist. 100. sed, uti modo adnotabam, monumentum illud apocryphum est, quamquam occasionem dare potuerit novæ statuendæ disciplinæ, quæ scripta lege, confirmare cœpit in Concilio Ravennatensi anni 877., can. 1. & 2. ibi: *Quisquis Metropolitanus intra tres menses consecrationis suæ ad fidem suam exponendam, palliumque suscipiendum ab Apostolica Sede, nulla inevitabili necessitate imminente, non miserit, commissa sibi careat dignitate; ita ut tamdiu Episcopali illi Sedi cedat, omnique consecrandi licentia careat, quamdiu in exponenda fide, & in expetendo pallio priscum morem contempserit &c.* Dixi, necdum recepto pallio a certis muneris functionibus esse abstinendum. Qualia hæc sint, exprimuntur in cap. 28. vers. *Super eo* in fine de elect., nimirum convocare Concilium, conficere Chrisma, dedicare Basilicas, ordinare Clericos, & Episcopos consecrare. In conspectu hujus capituli ego arbitror, hæc, quæ ibidem exprimuntur, non tanquam generalis regulæ exempla proponi, sed potius tanquam certa munera, a quibus Archiepiscopi necdum pallium consecuti abstineant, integra manente in aliis minime expressis & Episcopali, & Archiepiscopali jurisdictione. Neque vero aberrare me ita sentientem sinit Alexander III. in cap. 11. eod. tit., dum rescripsit, Metropolitanum ante susceptionem pallii adhuc potuisse mandare suffraganei Episcopi consecrationem ab alio Episcopo faciendam, licet ipse consecrare suffraganeum electum minime potuisset. Quid vero est, quod subjicitur in dicto cap. 28. *Multum profecto præsumit, qui, antequam impetret pallium, clericos ordinare festinat, cum id non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Ar-*

chiepiscopus facere videatur? Num forte vel a vero aberravit Innocentius III., cum facultatem clericorum ordinandorum non Episcopali, sed Archiepiscopali potestate adscripsit, quando alias vulgaris res est, unumquemque Episcopum posse clericos suæ diœcesis ordinare; vel generalem regulam statuit, nihil Archiepiscopum posse facere ante acceptum pallium, in quo non Episcopalis, sed Metropolitana jurisdictione exercentur, quod tamen esset contra doctrinam Alexandri III. in dicto cap. 11. statuentis, Archiepiscopum ante susceptum pallium mandare posse, ut Suffraganeus consecratur, qua in re non Episcopalis, sed Metropolitana jurisdictione exercetur; vel denique sibi met contradicet idem Innocentius, quando videtur distinguere inter Episcopalem, & Archiepiscopalem jurisdictionem, & tradere, ante susceptum pallium exerceri posse Episcopalem tantum, non etiam Archiepiscopalem jurisdictionem, deinde quasi mutata sententia tradere, non licere Archiepiscopo, ante susceptum pallium conficere Chrisma, & dedicare Basilicas, in quibus officiis non Archiepiscopalis, sed Episcopalis jurisdictione explicatur? Ad diluendas, quæ super Innocentianum rescriptum offundi possent, tenebras, præstituenda erit in primis generalis regula; deinde & recta fluat ejusdem rescripti interpretatio, & utilia ad rem nostram consecutaria deducuntur. Regula erat moribus confirmata sive Alexandri III., sive Innocentii III. temporibus, ut ea Episcopalia officia, quæ fierent a Metropolitanis Pontificalia insignia in sua diœcesi, vel provincia gestantibus, exerceri non possent ante susceptionem pallii, quin ulla esset distinctio inter ea, quæ ab Archiepiscopo gererentur in diœcesi tanquam Episcopo, & ea, quæ gererentur ab Archiepiscopo, tanquam Archiepiscopo; etenim non duæ habebantur dignitates Episcopi, & Archiepiscopi, sed una tantum Archiepiscopalis, quæ Episcopalem sub se continebat; quo pertinent

laudata illa rescripti verba, tanquam *Archiepiscopus facere videtur*, in quibus notanda est formula per verbum *videtur* expressa; quasi dixerit Innocentius, Archiepiscopum ordinantem clericos revera quidem Episcopum gerere, sed interea Archiepiscopum videri, propterea quod sacris insignibus indutus Archiepiscopus ordinationem facere debuisset, pallium autem inter sacra insignia recensetur. En causam, quare ab Archiepiscopo ante pallii susceptionem non essent clerici ordinandi ex Innocentii III. sententia; ex qua insuper intelligimus, quare Innocentius rescribendo adjecerit, Archiepiscopum non posse ante susceptum pallium Chrisma conficere, dedicare Ecclesias, consecrare Episcopos, & Synodum celebrare; in his enim omnibus Archiepiscopus, aut Archiepiscopum, non Episcopum agit; aut si Episcopum agit, ob sacra, quæ suscipit, indumenta non Episcopum, sed Archiepiscopum agere videtur. In iis vero, quæ sine usu Pontificalium geri ab Archiepiscopo possent, admittebatur Archiepiscopum etiam tanquam Archiepiscopum agere posse ante pallii susceptionem, quo spectat laudata Alexandri III. doctrina in dicto cap. 11.. Hinc ego colligo, Archiepiscopum ab Episcopo rogatum, ut in alia diœcesi non sibi suffraganea Pontificalia exercent, aut Ordines conferat, aut Chrisma conficiat, aut Basilicam dedicet, posse adhuc hæc omnia peragere, etiam si necdum pallium susceperit: quia tunc nec Archiepiscopum revera gerit, nec Archiepiscopum gerere ullo modo videtur; proinde huc pertinere non potest allata Innocentii III. ratio.

Pallium in occidentali Ecclesia sive Archiepiscopis, sive Primatibus unus concedit Romanus Antistes. Non ita receptum fuit in Ecclesia orientali; siquidem in eadem etiam Patriarchæ, qualis est Alexandrius, Antiochenus, Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus, unusquisque in suo Patriarchatu pallium con-

cedunt sive Archiepiscopis, sive Primatibus, can. 17. Synodi VIII., cap. 23. de privilegiis. Et quidem olim id libere a Patriarchis illis fiebat, ita ut ne ipsi quidem a Romano Pontifice pallium obtinere solerent, sed manu sua in Patriarchali Ecclesia caperent, & induerent, uti testatur Liberatus in Breviario cap. 20.. Deinde vero, ut clarius obedientia, & reverentia in Romanam Sedem exhiberetur, cautum fuit, ut non primum ad concessionem pallii iidem Patriarchæ devenirent, quam ab Apostolica Sede ipsi pallium suscepissent, dicto cap. 23..

Non unicuique petenti conceditur pallium, sed tantum illis, quos & Sedis dignitas singularis, & merita personæ commendant. Dignam Sedem habere olim is dicebatur, qui Episcopatum teneret, cui esset adnexus Vicariatus Apostolicæ Sedis, can. 10. dist. 100.. Hodie vero datur petentibus Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis universis, non minoribus Episcopis, nisi quædam sit Civitatis Ecclesia, seu Sedes Episcopalis, quæ hoc privilegium a Sede Apostolica obtinuisse probetur, cap. 15. de præsumptionibus. Merita olim ad obtinendum pallium insignia esse debebant, can. 2. dist. 100.. Hodie autem statim ac quis dignus Archiepiscopatu deprehenditur, pallio quoque dignus esse intelligitur. Quamobrem statim ac quis est in Archiepiscopum consecratus, non debet in suspenso manere pallii concessio, ex eo forte, quod nonnulli adversus eundem Archiepiscopum quidquam objiciant, quamquam post concessionem pallii judicium de ea re minime denegetur, extravag. un. de auctorit., & usu pallii. Nemo exinde non colligit, pallii jus partim reale, partim personale esse; reale ex dignitate Sedis, personale ex meritis personæ. Quando vero diversi sunt effectus jurium personalium ab effectibus jurium realium, definiendæ erant species, in quibus pallium modo tanquam jus personale adpareat, modo

tanquam reale. Quod reale sit, receptum fuit, ut successor in dignitate pallii petendi jure gaudeat; item ut translatus Archiepiscopus ad aliam Metropolitanam Ecclesiam non possit priore pallio uti, sed aliud impetrare debeat, cap. 4. de postulat. Prælat. Quod personale sit, receptum fuit, ut Archiepiscopus nequeat alteri pallium suum utendum concedere, idemque vita functus cum eodem pallio sepeliatur, cap. 2. de auctorit., & usu pallii.

Si de loco quærat, intra quem pallii usus permittitur, Summus quidem Pontifex ubique illud defert; sed Metropolitanus illud tantum in diœcesi sua, vel provincia deferunt, cap. 1. de auctorit., & usu pall., ex quo explicandum est capitulum 6. eod. tit.; quod enim ibidem dicitur *ubicumque* licere, intelligi oportet de universa provincia, non etiam extra eandem, ut hæc monumenta invicem consonent. Excipe tamen casum singularis privilegii, quod quis a Romano Pontifice obtinuisse demonstrat, cap. 5. eod. tit.. Id verum est, etiam si de locis exemptis agatur, dummodo intra provinciam sitis, Clem. 2. de privilegiis. Hinc colligitur, Patriarchas, Primates, & Archiepiscopos, qui dicuntur in partibus constituti, quod extra provincias sui Episcopatus degere cogantur, pallio uti non posse, uti superius jam traditum est. Adversus hæc vulgo opponi solet lex. ff. de offic. Procons., ex qua liquet, insignia a Proconsule deferri posse etiam extra provinciam sibi designatam. Vulgo etiam responderi solet, insignia Proconsularia jurisdictionem Proconsulis designare, non executionem jurisdictionis; e contrario insignia Metropolitanorum non tam ad jurisdictionem, quam ad ejusdem executionem designandam referri, unde utriusque disciplinæ discrimen eruatur. Ego vero cum intuear, totam hanc rem ab arbitrio illius pendere, qui insignia concessit, verius dixero, gratia Proconsulum aliquid amplius voluisse Romanos, quam

voluerint Pontifices Maximi gratia Metropolitanarum. Quid enim, si Romanus Antistes etiam, non concessa jurisdictionis exercitio, in aliena provincia pallii usum alicui concesserit? Nonne is etiam extra provinciam pallio utetur? argumentum est in dicto cap. 5. de auctorit., & usu pallii.

Denique observandum est, certos sacris canonibus designatos fuisse dies, immo & certa solemnitate adjuncta, quibus Archiepiscopus pallio uti possit, non ex. gr. extra solemnitas Missarum, seu in officiis privatis, can. 6. & 8. dist. 100., non extra Ecclesiam, sive sacras aedes, cap. 1. de auctorit. & usu pallii, non in Missis pro defunctis, cap.

ult. eod. tit., non quibuscumque diebus, sed solemnioribus, cap. 4. & 6. eod. tit.. Non est sane omittendum, Archiepiscopus pallio uti posse, quibus in casibus quamquam Episcopus agat, Archiepiscopus tamen agere videtur, quemadmodum liquet ex iis, quæ superius dicta sunt ad interpretationem capituli 28. de electione. Hujusmodi est ordinatio Clericorum, celebratio Concilii, consecratio Basilicarum, consecratio Episcoporum, & confectio Chrismatum. Statim ac enim cautum est, ne Archiepiscopus hæc peragat ante susceptum pallium, tacite insinuatam videtur, ut non istis officiis deceat, Archiepiscopus pallio ornatum procedere.

DISSERTATIO QUARTA

DE EPISCOPIIS.

CAPUT I.

De Ordine Episcopali.

Huc referendus est titulus 15. libr. 1.

A Vetustis civilibus Romanorum officiis multa ad significandas Ecclesiasticas dignitates derivata sunt nomina. Qui pani præerant, & cæteris venalibus rebus, quæ Civitatum populis ad quotidianum victum usui erant, Episcopos nominatos fuisse testatur Charisius in leg. 18. §. 10. ff. de muner. & honor.. Eodem nomine Ecclesia appellavit Apostolorum in ordine successores, vulgato vocabulo quasi speculatores, can. 1. dist. 21., seu quasi qui in populi vitam, & mores intendunt, uti interpretatur Augustinus in can. 11. caus. 8. quæst. 1., quamquam aliis nominibus sæpe donaverit, nimirum sum-

morum Sacerdotum, can. 6. caus. 3. quæst. 1., can. 16. caus. 12. quæst. 1., cap. un. vers. *Per frontis* de sacra unctione Pontificum, can. 4. caus. 7. quæst. 1., cap. 4. de sent. excomm. in 6., Pastorum, cap. 56. de elect., Præsulum, cap. 11. de tempor. ordin., & Antistitum, ut alia omittam similia numero plurima. Porro isti sunt, quibus divino jure Ecclesiarum fuit cura commissa, quos adloquens Paulus agebat in cap. 20. Actuum Apostolicorum: *Attendite, vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei;* quæ ad verba respexit Concilium Tridentinum in sess. 6. de reformatione cap. 1.. Id adeo verum est, ut Augustinus muneris sui